

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycan nümayəndə
heyəti AŞ PA ilə
əməkdaşlığı
dayandırdı
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 yanvar 2024-cü il Cümə axşamı № 14 (8387) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Azərbaycanın daxili dövlət borcu
kəskin artdı - səbəblər...**

Hesablama Palatası
maraqlı fakt
aşkarlayıb; təhlillər
onu göstərir ki...

yazısı səh.10-da

**AŞ PA-nın özünə hörmətsizliyi - icra
olunmayan 2085 sayılı qətnamə və ...**

yazısı səh.7-də

**Namizədlərlə görüşlərdə
vətəndaşlar hansı problemi
qabardır? - açıqlama**

yazısı səh.5-də

**İranda Azərbaycanın sədrliyi ilə
toplantı keçirildi**

yazısı səh.7-də

**Türk Dövlətləri Rəqabət Şurası
yarandı - siyasi və iqtisadi faydaları**

yazısı səh.8-də

**NATO-Rusiya toqquşması:
an məsələsi - III dünya
müharibəsinin astanasındayıq?**

yazısı səh.11-də

**Gürcüstandan maşın və şərab axını
- səbəb inhisarçılıqdır, yoxsa...**

yazısı səh.13-də

**Paşinyan dünyanı aldadıb:
gerçək mina xəritələrini
gizlətdiklərini etiraf etdilər**

yazısı səh.14-də

**İcbari avtosığorta üzrə vahid
qiymətləndirmə sistemi yaradılacaq**

yazısı səh.13-də

**Tikinti sahəsi ilə bağlı yeni dövlət
standartları qəbul edildi**

yazısı səh.3-də

**Yeniyyət və gəncləri
kriminallaşmaqdan necə qurtaraq - təklif**

yazısı səh.12-də

ERMƏNİSTANDAN NÖVBƏTİ "SÜLH" CİĞALLIĞI - BAKIDAN REAKSİYALAR

Rəsmi İrəvanın destruktiv fəaliyyəti yekun sazişin
imzalanmasını ləngidir; prosesi tormozlayan ciddi əngəllər
var; **ermənişünas alim**: "Ermənistan sülh müqaviləsinə
nail olmaq üçün öncə konstitusiyasına dəyişiklik etməlidir"

yazısı səh.9-da

Rəqabət Məcəlləsi ədalətli şərtlər formalaşdırma biləcəkmiz - təhlil

Deputat: "Bu, yeni dövrdə islahatların daha da
dərindənləşəcəyindən xəbər verir"

yazısı səh.6-da

Mehriban Vəliyeva:
"Məktəblərə
psixoloji mühit və
təhlükəsizliyin
gücləndirilməsinə
dair təlimatlar
göndərilib"

yazısı səh.5-də

Borrelin qərarı
Aİ ilə
əməkdaşlıqdan
imtinaya sövq
edir - rəy

yazısı səh.4-də

Nazir Bakını
tixacdən
qurtarmağı
tapşırırdı -
problemlə ərazilər

yazısı səh.3-də

Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA ilə əməkdaşlığı dayandırdı

Azərbaycan Respublikasının (AŞ PA) nümayəndə heyəti yanvarın 24-də qurumun iclasında bəyanatla çıxış edib.

Musavat.com bəyanatı təqdim edir:

"Azərbaycan Respublikası qürurlu, müstəqil, suveren, demokratik və multikultural bir dövlətdir. Demokratiya bizim şüurlu seçimidir və biz 1991-ci ildə müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra Azərbaycanda insan hüquqlarının müdafiəsi və qanunun aliliyinin təmin edilməsi istiqamətində böyük irəliləyişlərə nail olmuşuq.

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) əsas məqsədi müxtəlif ölkələrin parlamentləri arasında qarşılıqlı hörmət və bərabər hüquqlara əsaslanan dialoq üçün platforma olmaqdan ibarətdir.

Azərbaycan 2001-ci ildə Avropa Şurasına üzv olanda insan haqlarını və qanunun aliliyini müdafiə etmək məqsədi daşıyan bu təşkilatın Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərinin bir hissəsinin Ermənistan tərəfindən hərbi təcavüzə və işğala məruz qalması nəticəsində hüquqları pozulmuş yüz minlərlə azərbaycanlının hüquqlarının bərpasında Azərbaycana kömək edəcəyi və beləliklə regionda davamlı sülhün əldə olunması naminə ədalətin öz yerini tutacağı barədə səmimi bir ümid və gözlənti var idi.

2001-ci ildən 2020-ci ilə qədər olan 19 il ərzində AŞ PA işğalçı dövləti - Ermənistanı Avropa Şurasının əsas dəyər və prinsiplərinə zidd hərəkətlərinə görə cavab vermək barədə qınamayıb. Burada söhbət xüsusilə etnik təmizləməyə məruz qalmış azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin insan haqlarına qarşı açıq-aşkar hörmətsizlikdən gedir. Azərbaycanın təcavüz, işğal və zorakı separatizm üzərində tarixi Qələbəsinə, ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpa olunmasından sonra biz Azərbaycanı ləkələmək, Azərbaycan xalqına uzun müddətdir inkar edilən ədalətin bərpası istiqamətində ölkənin əldə etdiyi nailiyyətlərə kölgə salmaq üçün təşkil olunmuş qarayaxma kampaniyası ilə üz-üzəyik. Təxminən 20 ilə yaxın müddətdə Azərbaycan nümayəndə heyəti erməni işğalının ağır nəticələrini gündəmə gətirərək bizə deyirdilər ki, AŞ PA münaqişə ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi üçün düzgün format deyil. İndi isə həmin AŞ PA və həmin deputatlar bunun əksini deyir və Azərbaycana hücum etmək üçün heç bir fərsəti əldən vermirlər. Beynəlxalq hüququn selektiv şərh, dövlətlərin ərazi bütövlüyü və suverenliyi ilə bağlı məsələlərə fərqli yanaşma bu biabırçı təklifin müəlliflərinin rüsvayçı və ikiüzlü xarakterini nümayiş etdirir.

Təəssüf ki, AŞ PA-dan bəzi üzv dövlətləri hədəfə almaq üçün platforma kimi istifadə olunur. Müəyyən qərəzli qruplar AŞ PA-nın əsas prinsiplərindən öz dar maraqlarının təmini məqsədilə sui-istifadə edirlər. AŞ PA-da siyasi korrupsiya, ayrı-seçkilik, etnik və dini nifrət, ikili standartlar, təkbürlülük, şovinizm hökm sürən praktikaya çevrilib.

Biz Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin etimadnaməsinə etiraz etmək təşəbbüsünü bu çirkin kampaniyanın tərkib hissəsi kimi dəyərləndiririk. Biz həmçinin bu təşəbbüsü Azərbaycanda hazırda gedən seçki prosesinə əsassız müdaxiləyə yönəlmiş məqsədyönlü və qəbul edilməz cəhd, ölkəmizdə demokratik təsisatların fəaliyyətinə xələl gətirən mərkəli addımların bariz nümunəsi kimi qiymətləndiririk. Nümayəndə heyətimizin etimadnaməsini ratifikasiya etməkdən imtina ilə bağlı təklif bütövlükdə AŞ-nin etibarlılığına və qərəzsizliyinə ciddi zərbə olacaq, bunun ciddi və geridönməz nəticələrinə görə məsuliyyət tamamilə onun təşəbbüskarlarının üzərinə düşəcək.

Dünyada heç kim, o cümlədən bu zalda əyləşənlər Azərbaycanla təhdid və şantaj dili ilə danışa bilməz. AŞ PA-nın tarixində heç vaxt bu təşkilat özünü belə biabırçı şəkildə aparmayıb.

AŞ PA-da mövcud olan dözülməz irqçilik, Azərbaycanofobiya və İslamofobiya mühiti fonunda Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA ilə əməkdaşlığı və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarına gəlib".

Nümayəndə heyəti bəyanatı səsləndirəndən sonra məkanı tərk edib.

"Rusiya təyyarəsi Xarkov vilayətindən atılan raketlə vurulub"

Rusiya Müdafiə Nazirliyi "İl-76" hərbi nəqliyyat təyyarəsinin Ukrayna Silahlı Qüvvələri tərəfindən Xarkov vilayəti ərazisindən vurulduğunu açıqlayıb.

Rusiya MN-in məlumatında təyyarənin Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Xarkov vilayətinin Liptsi yaşayış məntəqəsində yerləşən zənit-raket sistemindən istifadə edilərək vurulduğu qeyd olunub (APA).

Qeyd edək ki, Belqorod

vilayətinin Koraçansk rayonunda Rusiya Silahlı Qüvvələrinə məxsus "İl-76" hərbi nəqliyyat təyyarəsi qəzaya uğrayıb. Rusiya MN-in məlumatına görə, qəzaya uğrayan hərbi təyyarədə dəyişdirilmək üçün vurulduğunu hələlik təsdiq etməyib.

raynalı əsir və daha 9 nəfər olub. Onların hamısının həlak olduğu bildirilib.

Ukrayna KİV-i isə qeyd edib ki, əsirlərin mübadiləsi ilə bağlı heç bir razılaşma olmayıb və vurulan təyyarədə "S-300" raketləri olub.

Ukrayna Müdafiə Nazirliyi təyyarənin Ukrayna Müdafiə Qüvvələri tərəfindən vurulduğunu hələlik təsdiq etməyib.

"Sehrli xalat"ın Rəşidi, aktyor Azər Qurbanov vəfat edib

Aktyor Azər Qurbanov vəfat edib.

Bu barədə APA-ya sənarist, Əməkdar mədəniyyət işçisi Yusif Şeyxov məlumat verib.

"Biz Azər Qurbanovla "Facebook" vasitəsilə danışırıdık. Dünən gecə onun messengerindən oğlu mənə yazdı. Bildirdi ki, atası 1

ay əvvəl xəstəlikdən vəfat edib", - Yusif Şeyxov deyib.

O, aktyorun uzun müddətdir onkoloji xəstəlikdən əziyyət çəkdiyini vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Azər Qurbanov daha çox "Sehrli xalat" filmindəki Rəşid rolu ilə məşhurdur.

Xatırladaq ki, Azər Qur-

banov 1955-ci ildə Bala-kəndə anadan olub. O, "Odessa" kinostudiyasının istehsalı olan "Göy Quş", "Hakim", "Xarici Qadın", "Külək" filmlərində də çəkilib. 1992-ci ildən ABŞ-ın Nyu-Cersi ştatının Şort-Hills şəhərində yaşayırdı.

Allah rəhmət eləsin!

ŞƏT-in müşahidəçilər missiyası Bakıya gələcək

Azərbaycanda 2024-cü il fevralın 7-nə təyin edilmiş növbədənə-nar prezident seçkilərini izləmək üçün Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) müşahidəçilər missiyası Bakıya gələcək.

APA təşkilatın mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir ki, dövlət Azərbaycan Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən göndərilib.

Müşahidəçilər missiyasına ŞƏT-in Baş katibi Çjan Min başçılıq edəcək.

Bakıda memarlıq abidəsində tikinti işləri dayandırıldı

Sosial şəbəkədə Şamama Ələsgərova adına 5 saylı klinik doğum evinin binasında tikinti ilə bağlı məlumat yayılıb.

Məsələ ilə bağlı Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsindən APA-ya verilən məlumata görə, Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi yanında Bakı Şəhər Memarlıq və Şəhərsalma Baş İdarəsi tərəfindən Səbəyev rayonu, Bayıl qəsəbəsi, Neftçi Qurban küçəsi 93 ünvanında 1930-cu ilə aid olan yerli əhəmiyyətli memarlıq abidəsində (Şamama Ələsgərova adına 5 saylı klinik doğum evinin binası) şəhərsalma nəzarəti qaydasında monitoring keçirilib.

"Məlumat üçün bildiririk ki, bir müddət öncə qeyd etdiyimiz kimi binada qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada razılaşdırılmamış əsaslı təmir və yenidənqurma işlərinin aparılması faktı aşkarlanıb və işlər dayandırılıb. Lakin həmin ünvanda bu gün yenidən özbaşına tikinti işlərinin aparılması faktı ilə bağlı mü-raciət daxil olub və həmin işlər Baş İdarə tərəfindən müvafiq xəbərdarlıq edilərək 24 yanvar 2024-cü il tarixində yenidən dayandırılıb.

Fakt üzrə eyni zamanda aidiyyəti dövlət orqanlarına, həmçinin Tibbi Ərazi Bölmələrinin İdarəetmə Birliyinə qanunverilik tələblərinə riayət edilməsi və lazımi tədbirlərin görülməsinin təmin edilməsi üçün bir daha məktublar ünvanlanaraq müvafiq məlumatlar verilib.

Paytaxt Bakının tıxac problemi günbəgün dərinləşir. Gündəlik həyatımızda görürük ki, tıxaclarla əsasən obyektlərin, restoranların qarşısında nizamsız parklanmalar, bir çox hallarda avtobusların xaoslu hərəkəti, yollarda hərəkətin düzgün tənzimlənməməsi səbəb olur.

Daxili işlər naziri Vilayət Eyvazov paytaxtda avtomobillərin sıxlığı və yaranan tıxaclarla bağlı göstərişlər verib.

Bu barədə nazir Daxili İşlər Nazirliyində keçirilən kollegiya iclasında bildirib.

Paytaxtda nəqliyyat sıxlığının mövcudluğuna və tıxacların yaranmasına da diqqət çəkən nazir aidiyyəti qurumlarla birgə bu cür halların, o cümlədən nəqliyyat vasitələrinin və piyadaların sərbəst, rahat, təhlükəsiz hərəkətinə maneə yaradan qanunsuz parklanmaların, dayanma və ya durmaların qarşısının alınmasını tələb edib.

Müşahidələrə görə, hazırda ən çox tıxac Bakı-Sumqayıt yolunda, 20 Yanvar dairəsi ətrafında, "Koroğlu" metros-tansiyası yaxınlığında müşahidə olunur. Burada hərəkəti tənzimləmək təbii ki, yalnız polis məsuliyyəti deyil. Taksi dayanacaqlarına, avtobus zolaqlarına nəzarəti AYNA və digər müvafiq qurumlar da həyata keçirməlidir.

Ekspertlər deyir ki, bir sıra ərazilərdə nəqliyyatın intensivliyini təşkil etməklə, qanunsuz parklanmaları aradan qaldırmaqla, tıxacları əhəmiyyətli dərəcədə

Nazir Bakını tıxacdan qurtarmağı tapşırırdı - problemli ərazilər

Ekspertlər deyir ki, bir sıra ərazilərdə nəqliyyatın intensivliyini təşkil etməklə, qanunsuz parklanmaları aradan qaldırmaqla tıxacları əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq mümkündür

azaltmaq mümkündür. Məsələn, ölkədə beynəlxalq tədbirlər keçiriləndə bu işlər görülür və faydasını, effektini də görürük.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni

Müsavat"a deyib ki, respublika üzrə bir çox əhəmiyyətli obyektlər, universitetlər, dövlət qurumları və idarələrinin çoxu məhz paytaxtda cəmləşib: "Bu qurumlar Sumqayıt, Gəncə kimi şə-

hərlərə paylanmalıdır. Ali məktəblərin əksəriyyəti paytaxtdadır. Bir neçə il əvvəl belə bir ideya var idi. Amma son vaxtlar bu məsələ sanki arxa plana keçib. Vəziyyət elə bir həddə çatıb ki, artıq gecə və gündüz paytaxt tı-

xac içində itib-batır. Əsəb və stressin sonunun hara gedib çıxacağı da belli deyil".

Natiq Ələsgərov deyir ki, şəhərin tıxac problemini aradan qaldırmaq üçün inşa olunan yol ötürücüləri, körpü və tunellərin hansı standartlara uyğun inşa edildiyi məlum deyil. Müşahidələr onu göstərir ki, bu tikintilərin yol nəzamlanmasına o qədər də faydası yoxdur: "Paytaxtda yolların planlaşdırılması həyata keçirilməlidir. Bakı Dairəvi Yoluна birləşməli olan paytaxtda xili yolların tez bir zamanda çəkilməsi vacibdir. Hətta bəzi obyektlər sökülüb, yollar yenidən genişləndirilməlidir. Başqa çıxış yolu yoxdur".

Natiq Ələsgərov bildirib ki, dünyanın hər yerində iri şəhərlərdə tıxacın əsas səbəbi avtomobillərin sayının getdikcə artma-

sıdır. İctimai nəqliyyat isə o qədər də ideal deyil: "Eyni zamanda adekvat yol infrastrukturunu həyata keçirməliyik. İllərdir ki, müzakirə edilir ki, ölkəmizdə ən böyük problem şəhərsalma, məskunlaşma problemidir. Şəhərdə az qala yeriməyə də yer qoyulmayıb, hər yerdə yeni tikililərə rast gəlirik. Bu cür tikililər şəhəri yükləyir, tıxaclarla səbəb olur. Həmçinin yol ətrafının təşkili ilə də bağlı problemlər var. Tıxacların yaranmasında yol hərəkəti iştirakçılarının da səhvləri olur. Bütün bunları istiqamətli olaraq işləmək lazımdır. Tıxac problemi təkəcə ölkəmizdə deyil, dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində problem olaraq qalmaqdadır. Məsələn, hesablamalara görə, hər bir amerikalı tıxaclarla ildə 36, almaniyalı isə 60 saat vaxt itirir. Eləcə də Moskva və İstanbulda insanlar uzun-uzadı tıxaclarla qalmalı olur. Lakin bəzi ölkələrdə tıxac problemi nisbətən öz həllini tapa bilib. Məsələn, Çində şəhər daxilində insanlar daha çox velosipeddən istifadə edir, yalnız uzaq səfərlər zamanı avtomobillərə üstünlük verilir. Nəticədə şəhərin mərkəzində daha az sıxlıq olur. Bakıdakı tıxac problemi şəhərin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planında da əksini tapıb"...

Baş Plana görə, 16 ilə görülməli tədbirlərlə Bakı tıxaclardan xilas ediləcəkdir...

Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

Sumqayıtdakı internatda və xüsusi məktəbdə bəzi problemlər hələ də qalır

Sumqayıt şəhər sağlam-lıq imkanları məhdud uşaqlar üçün xüsusi məktəb və Sumqayıt şəhər internat tipli gimnaziyaya əvvəlki başçılar zamanı müəyyən olunmuş nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılması ilə bağlı məsələlərin öyrənilməsi məqsədilə təkrar başçılar zamanı həyata keçirilir və bu başçılar zamanı bu il də davam etdirilib.

Bu barədə Ombudsman Aparatından APA-nın sorğusuna cavab olaraq deyilib. Bildirilib ki, başçıların effektivliyinin təmini məqsədilə monitorinqlərdə Milli Preventiv Qrupunun ixtisasca həkim, psixoloq üzvləri də iştirak edib, müəssisələrə baxış keçirilib, əməkdaş və uşaqlarla fərdi qaydada söhbətlər aparılıb.

"Sumqayıt şəhər internat tipli gimnaziyada hazırda sıxlığın olmadığı, bu istiqamətdə zəruri tədbirlərin görüldüyü, müəssisədə cari təmir işlərinin aparıldığı, sənədləşməyə dair nöqsanların aradan qaldırıldığı müəyyən edilib. Qeyd olunanlarla yanaşı, bir sıra problemlər hələ də qalmaqdadır".

"Sumqayıt şəhər sağlam-lıq imkanları məhdud uşaqlar üçün xüsusi məktəbdə də müəyyən problemlər aktual olaraq qalmaqdadır", - deyə cavabda qeyd edilib.

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl Sumqayıt şəhər Internat Tipli Gimnaziyada keçirilən monitorinq zamanı 280 şagird yerlik müəssisədə sıxlığın yaşandığı, 720 uşağın qeydiyyatda olduğu müəyyən edilmişdi. Eyni zamanda müəssisənin, xüsusilə də onun yataqxanasının təmirə əsaslı ehtiyacı oldu-

ğu, hamam otağının olmadığı, işıqlandırma ilə bağlı məsələnin təkmilləşdirilməsinə zərurət olduğu müəyyən edilmişdi.

Sumqayıt şəhər sağlam-lıq imkanları məhdud uşaqlar üçün xüsusi məktəbdə ibtidai sinif şagirdləri istisna olmaqla, digər şagirdlərin xüsusi dərslər vəsaitləri ilə təmin edil-

məsində çətinliklər aşkar olunmuşdu. Müəssisə sağlam-lıq imkanları məhdud uşaqlar üçün nəzərdə tutulsa da, infrastrukturun müəssərsəliyinin təmin edilmədiyi, pandusların quraşdırılmadığı, məktəbin yeməxanasında havalandırma sisteminin olmadığı müşahidə edilmişdi.

Elm və Təhsil Nazirliyinin İctimaiyyətə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Sumqayıt şəhər internat tipli gimnaziyada qeyd olunan nöqsanlarla bağlı Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğu tərəfindən 13 oktyabr 2023-cü il tarixdən 29 dekabr 2023-cü il tarixinədək yoxlamalar keçirilib:

"Əlavə olaraq Elm və Təhsil Nazirliyinin KQ-06 nömrəli, 24.10.2023-cü il tarixli kollegiya qərarına əsasən Sumqayıt şəhər sağlam-lıq imkanları məhdud uşaqlar üçün xüsusi məktəb, Sumqayıt şəhər internat tipli gimnaziyası və Sumqayıt şəhəri general M.Əsədov adına İntegrasiya təlimli internat tipli gimnaziyası Abşeron-Xızı Regional Təhsil İdarəsinin tabeliyinə verilib. Müəssisələrdə təhvil-təslim və monitorinqlərin aparılmasına başlanılıb".

Tikinti sahəsi ilə bağlı yeni dövlət standartları qəbul edildi

Tikinti sahəsi ilə bağlı yeni dövlət standartları qəbul edilib.

"APA-Economics" in xəbərinə görə, Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu tərəfindən AZS EN 13279-1:2023 "Gips yapışdırıcıları və gips suvaqları - Hissə 1: Təriflər və tələblər", AZS EN 13279-2:2023 "Gips yapışdırıcıları və gips suvaqları - Hissə 2: Sınaq üsulları" və AZS QOST 7473:2023 "Beton qarışıqları. Texniki şərtlər" yeni dövlət standartları qəbul edilib.

Müasir tələblərə uyğun, beynəlxalq təcrübə əsasında hazırlanan yeni dövlət standartları ölkə ərazisində tikinti sahəsində təhlükəsizliyin, o cümlədən tikinti materialları, məmulatları və konstruksiyalarının keyfiyyətinin yüksəldilməsinin təmin edilməsi məqsədilə qəbul edilib.

Qeyd edək ki, standart layihələrinə tikinti materialları, məmulatları və konstruksiyalarının standartlaşdırılması üzrə Texniki Komitənin (AZSTAND/TK 10) 15.11.2023-cü il tarixli iclasında baxılıb və yekdilliklə qərar qəbul edilib.

Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Cozef Borrel Azərbaycanla qarşı qərəzli və əsassız bəyanatları ilə artıq bütün qırmızı xətləri keçdi - Azərbaycan XİN-in açıqlamasında qeyd olunan faktlar - Borrelin Azərbaycan Prezidentinin Azərbaycan və Ermənistan ərazilərinə dair tarixi faktlarla bağlı fikirlərini təhrif etməsi, diplomatların ölkədən çıxarılması ilə bağlı Fransa ilə həmrəylik ifadə etməsi və s. buna əyani sübutdur.

Borrel bu cür məsuliyyətsiz və qərəzli mövqeyi ilə Azərbaycan-Aİ münasibətlərinə böyük zərbə vurdu və faktiki olaraq Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşması prosesində Aİ-nin rolunu heçə endirdi. Aİ-nin ali nümayəndəsinin faktları açıq-aşkar təhrif etməsi ilk hal deyil, bundan əvvəl Borrelin hətta ermənilərin özlərinin "120 min" hesab etdiyi Qarabağ ermənilərinin sayını "150 min" kimi səsləndirməsi də mexaniki səhv deyildi.

Borrel faktiki Azərbaycan-Aİ əlaqələrini darmadağın edir, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşdırılmasında bu platformanın rolunu heçə endirmirmi? Azərbaycan haqlı olaraq onların vasitəçiliyindən, təkliflərindən imtina edə bilərmi? Taktikamız necə olmalıdır?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Avropa İttifaqının Borrelin təmsilindəki mövqeyi sözsüz ki, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşması prosesində bu qurumun rolunu heçə endirir. Eyni şəkildə bu cür mövqe Avropa İttifaqı-Azərbaycan münasibətlərinə də kölgə salır. Borrelin açıqlamalarının hər hansı bir hüquqi əsası yoxdur, məntiqsizdir və daha çox təbliğat xarakteri daşıyır. Əslində Borrel bununla Ermənistanın onun mövqeyini dəstəkləməyə hazır olduğunu mesajını verir: "Məqsəd təbii ki, Brüssel regional maraqları ilə bağlıdır. Digər vasitəçilər kimi Avropa İttifaqı da özünün Cənubi Qafqaz maraqlarının təmin olunması üçün Ermənistanı istifadə edir. Rusiyanın bölgədən sıxışdırılıb çıxarılmasını özünə üçün prioritet vəzifə elan edən Avropa İttifaqı Ermənistanı dəstək verməklə onu Rusiyaya qarşı dirəniş göstərməyə sövq edir. Bundan əvvəl də Ermənistanın "Avropa Sülh Fondu" vasitəsilə silahlandırılması imkanlarına dair Borrel tərəfindən səsləndirilən bəyanat məhz buna hesablanmışdı. İndi də Azərbaycanın Ermənistanla qarşı ərazi iddiasının olması

Borrelin qərəzi Aİ ilə əməkdaşlıqdan imtina etməyə sövq edir - rəy

Azərbaycan sülh prosesində Avropa İttifaqının vasitəçiliyindən imtina edə bilər

dinlə və ermənilərin Qarabağa qayıdışı məsələsində fəallığını artır". Avropalılar bu məntiqsiz siyasətləri ilə həm də Ermənistanı Azərbaycanla sülh sazişi imzalamaqdan yayındırırlar. Çünki erməni rəsmiləri Avropa qurumlarının, o cümlədən Fransanın Azərbaycan əleyhinə qətnamələrini hər dəfə dəstəkləmək məcburiyyətində qalır və bununla Parisin, Brüsselin və Strasburqun anti-Azərbaycan siyasətindən asılı vəziyyətə düşürlər. Həlbuki Ermənistan üçün hazırkı müəkkəb vəziyyətdən çıxış yolu Azərbaycanla qısa zamanda sülh sazişini imzalamaqdır. Ermənidən daha çox erməni olmaq istəyən Borrelin ikiüzlülüüyü Avropa-Azərbaycan münasibətlərinə mənfi təsir edəcək. Azərbaycan Borrel kimilərinin sülh prosesi pozuculuğuna rəğmən Ermənistanla sülh sazişi imzalamaq üçün gərəkən addımları atmalıdır. Ermənistan hakimiyyəti də dərk etməlidir ki, Borrel kimi siyasətçilər əslində Ermənistanı sülh prosesindən sapdırmağa çalışmaq ilə Ermənistan dövlətinə pislik etmiş olurlar. Avropa beynəlxalq təşkilatları öz maraqlarını güdür".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

na dair absurd mövqe səsləndirən, Ermənistanın ərazi bütövlüyünün hər hansı formada pozulmasının qəbul edilməz olduğunu deyən Avropa İttifaqı rəsmisi bununla Ermənistanı "biz sən təhlükəsizliyinə zəmanət verə bilərik" mesajını verir və eyni zamanda Azərbaycanı da hədələməyi unutmur. Təbii ki, ortaya haqlı suallar çıxır: Ermənistanın ərazi bütövlüyü məsələsinə bu qədər həssaslıqla yanaşan, hər fürsətdə ona dəstəyini ifadə edən Avropa İttifaqı 30 il ərzində niyə susurdu? Ölkələrin ərazi bütövlüyü prioritetdirsə, o zaman Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal altında saxlanılmasına niyə münasibət bildirilmirdi? Azərbaycan dəfələrlə ən yüksək səviyyədə Ermənistanla qarşı ərazi iddialarında olmadığını bəyan edib. Amma bizdən fərqli olaraq Ermənistanın Konstitusiyası və Müstəqillik Aktında açıq şəkildə həm Azərbaycana, həm də Türkiyəyə dair ərazi iddiaları hələ də yer amaqdadır. Amma Avropa İttifaqı nədən sə bu faktı da gözdən keçirməkdə davam edir".

Politoloq qeyd etdi ki, bütün bunlara rəğmən Borrelin Avropa İttifaqı ilə rəsmi Bakı arasında münasibətlərin

gələcəkdə pozulması ehtimalını vurğulamaqla ölkəmizi hədələməyə çalışması isə hər hansı çərçivəyə sığmır. Həlbuki Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında qarşılıqlı münasibətlərin inkişafına bizim qədər Avropa İttifaqının özü də maraqlı olmalıdır. Çünki bu onlar üçün də olduqca əhəmiyyətlidir: "Əvvəla ona görə ki, əgər Avropa İttifaqı hansısa formada özünün Cənubi Qafqaz maraqlarının təmin etmək istəyirsə, o zaman regionun ən güclü dövləti olan Azərbaycanla yaxşı münasibətlərin saxlanılmasında maraqlı olmalıdır. İkincisi, Azərbaycan Aİ-nin ən etibarlı enerji tərəfdaşlarından biridir və enerji təhlükəsizliyi bu gün Avropa üçün bir nömrəli prioritet vəzifə olaraq qalır. Əgər bütün bunlara baxmayaraq, Avropa İttifaqı yenə də anti-Azərbaycan mövqeyindən çıxış etməyə davam edərsə, bundan ən çox itirən də elə özü olacaq. Azərbaycan artıq Ermənistanla bütün danışıqların ikitərəfli formatda vasitəçilərsiz həyata keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış edib. Bu istiqamətdə ilk addımlar da atılıb və delimitasiya komissiyasının görüşləri buna əyani

sübutdur. Bizim haqlı olaraq Avropa İttifaqı vasitəçiliyindən, ümumiyyətlə, imtina etmək hüququmuz və imkanımız var. Bu gedişlə Avropa İttifaqı qərəzli mövqeyi ilə özünün vasitəçiliyinə son qoyacaq. Necə ki, Azərbaycan Fransanın qərəzli mövqeyini əsas göstərib onun vasitəçiliyindən imtina edib, eləcə də Avropa İttifaqının vasitəçiliyindən imtina edə bilərik. Avropa İttifaqı anlamalıdır ki, belə olan halda danışıqlarda ABŞ və Rusiya üçün daha geniş imkanlar açılır".

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, Avropa qurumları və diplomatları ard-arda "ermənilər Qarabağa qayıtmalıdır", "Azərbaycan ermənilərin qayıdışını təmin etməlidir" kimi sənədlər və bəyanatlar yaydıqca, sadəcə, Azərbaycanla münasibətləri gərginləşdirmirlər, eyni zamanda Ermənistan hökumətinin də işini çətinləşdirirlər: "Çünki baş nazir Nikol Paşinyan ermənilərin Qarabağa qayıdışını istəmir, onları Ermənistanda yerləşdirib və bununla məsələni bitmiş hesab edir. Avropalılar isə anti-Azərbaycan sənədləri ilə sanki Paşinyana mesaj yollayırlar ki, "Sən bizi

Azərbaycanla Türkiyənin rəqabət qurumları təcrübə mübadiləsi aparacaq

Məmməd Abbasbəyli

Azərbaycan və Türkiyə rəqabət sahəsində məlumat bazasının inkişaf etdirilməsi üçün nəzəri və praktiki baxımdan təcrübə mübadiləsi aparacaq. "APA-Economics"-in xəbərinə görə, bunu İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarlarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin rəisi Məmməd Abbasbəyli "X" sosial şəbəkəsindəki hesabında bildirib.

O qeyd edib ki, Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan dövlətlərin rəqabət qurumlarının iştirakı ilə keçirilən iclas çərçivəsində Türkiyə Rəqabət Qurumunun rəhbəri Birol Küle ilə ikitərəfli görüş baş tutub: "Görüşdə qardaş ölkə ilə ticarət əlaqələri və əlverişli investisiya layihələrinin həyata keçirilməsində sağlam rəqabət mühitinin önəmindən bəhs etdik. Qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında hazırlanmış və yenidən təsdiq olunmuş Rəqabət Məcəlləsində biznes və rəqabət mühitinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması istiqamətində təbiiq olunan müasir yanaşmalar barədə məlumat verdik".

"Hər iki qurumda kadr potensialının inkişaf etdirilməsi məqsədilə əməkdaşların uzunmüddətli qarşılıqlı olaraq iş prosesinə cəlb olunması istiqamətində razılığa gəldik", - deyən M.Abbasbəyli vurğulayıb.

Səsvermə gününə cəmi 12 gün qalır. Namizədlər hazırda seçki təşviqatı ilə məşğuldurlar. Bu günə qədər prezidentliyə namizədlər Bakıda və regionlarda çoxsaylı görüşlər keçiriblər.

Böyük Quruluş Partiyasının prezidentliyə namizədi Fazil Mustafa “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında qeyd etdi ki, intensiv görüşlər davam edir: “Bakının 4 rayonunda, Sumqayıtda görüşlər keçirmişik. Hər görüşdə sosial problemlər qabardılır. Hətta su problemindən şikayət edən vətəndaş da var idi. Müraciətlərin əksəriyyəti mənzili sökülmüş vətəndaşların hüquqları, infrastrukturla bağlı çətinlikləri əhatə edir”.

Prezidentliyə namizəd Zahid Orucun səlahiyyətli nümayəndəsi Əziz Əlibəyli isə qeyd etdi ki, Bakının həddən artıq yüklənməsi vətəndaşları narahat edir. O bildirdi ki, bu amil ölkənin iqtisadi-sosial vəziyyətinə aid siqnalları özündə əks etdirməkdədir: “Bu mənada vətəndaşlardan çox sayda çağırış var. Regionlarda yeni iş yerlərinin açılması iqtisadiyata fayda verir. Bu, yerli istehsalı təşviq edir. Digər tərəfdən, Böyük Qayıdışla bağlı suallar var. Elə bir iqtisadi sistemə, prosesə ehtiyac var ki, təkə əhalinin dönüşünü ehtiva etməsin, həm də dönüşü stimullaşdırsın. Ölkə üzrə işsizlik məsələsi də önəmlidir. Digər məsələ yeni milli-ideoloji baxışlarla əlaqədardır. Zahid Oruc xüsusilə təhsil və mədəniyyət sahəsində işlər görülməli olduğunu vurğuladı. Qaldırılan problemlər həm də Sosial Tədqiqatlar Mərkəzi üçün tədqiqat mövzudur. Seçkidən sonra bu mövzular araşdırılacaq. Məlumdur ki, tədqiqatların nəticələri ölkə rəhbərliyinə çatdırılır. Bütün müraciətlər dövlət qurumlarına çatdırılacaq”.

Prezidentliyə namizəd Fuad Əliyev “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, indiyə qədər Bakının Nəsimi rayonunda, Abşeronun Xırdalan şəhərində, həmçinin Ağsuda və digər yerlərdə seçicilərlə görüş keçirib. Prezidentliyə namizəd seçicilərin əsasən əmək haqları, pensiya və müavinətlərin aşağı olmasından, əlilliyin təyinatında yaradılan çətinliklərdən, habelə, işsizlikdən şikayətləndiklərini qeyd etdi. F.Əliyev bildirdi ki, ona yaxınlaşan seçicilər arasında kommunal qurumlardan, mülkiyyət hüquqlarının pozulmasından narazılıq edənlər də var: “Bu

Namizədlərlə görüşlərdə vətəndaşların hansı problemi qabardır? - açıqlama

“Əhali ilə görüşlər sübut etdi ki, məmurlar vətəndaşlarla daha çox maraqlanmalı, onlarla tez-tez görüşməli, problemləri ilə yaxından tanış olmalıdırlar”

seçki kampaniyası dövründə vətəndaşlarla görüşlər sübut etdi ki, məmurlar vətəndaşlarla daha çox maraqlanmalı, onlarla tez-tez görüşməli, problemləri ilə yaxından tanış olmalıdırlar. Bu boşluq, vətəndaş-məmur münasibətlərində problem ciddi şəklə qalmaqdadır. Yerli məmurlar insanlara qarşı laqeyd olduqları üçün onlar ən kiçik problemə görə Prezident Administrasiyasına şikayət məktubu ünvanlamaq məcburiyyətində qalırlar. Halbuki elə məsələləri yerindəcə məmurlar həll edə bilərlər. Ona görə bu seçki kampaniyası dövründə görüşlər həm də təcrübə oldu, insanların dərdlərini öyrənmək üçün fürsət yarandı. Təbii ki, bu problemləri biz əfirlərdə açıqlayıq, aidliyyəti qurumlara yönəldirik, hökumət qarşısında qaldırıq”.

F.Əliyev vurğuladı ki, qaz, işıq limitinin ləğvinə zərurət var, seçicilər bu problemi xüsusi qeyd edirlər: “Eyni zamanda pensiya yaşı ilə bağlı məsələ yenidən baxılmalıdır. Vətəndaşlar həyat evlərinin qeydiyyatı ilə bağlı da narazıdırlar. İnsanlar görüşlərdə uşaq pulu verilməsini döndərməyə dilə gətirirlər. Yeni sosial-iqtisadi vəziyyətlə bağlı fundamental dəyişik-

liklərə, əsaslı islahatlara ehtiyac hiss olunur. Bu gün vətəndaşın dövlətdən gözlədiyi məhz onun rifahının yüksəlməsi, neft-qaz ölkəsinin insanı olaraq daha varlı, yaxşı yaşamaq gözləntisidir. Çünki biz işğal faktına son qoymuşuq, separatizmin kökünü qazımıyıq, ərazilərimizdə suverenlik tam bərpa olunub, artıq Qarabağda münafişə yoxdur, odur ki, xalq daxili inkişafa diqqət yetirilməsini gözləməkdədir. Mənə elə gəlir ki, 7 fevraldan sonra bütün hallarda ölkədə yeni bir dönmə başlanacaq və bu, sosial bir sifarişdir”.

Fevralın 7-nə təyin edilən növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar Milli Məclisin mətbəəsində seçki bülletenlərinin çapına başlanılıb.

Yanvarın 24-də Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) sədri Məzahir Pənahov mətbəədə çap prosesinin gedişi və yaradılmış şəraitlə bilavasitə tanış olub. Komissiya üzvləri və media mənsublarının iştirakı ilə keçirilən tədbirdə MSK sədri seçicilərin səsvermə hüquqlarının azad və sərbəst şəkildə reallaşdırılmasında mühüm əhəmiyyət daşıyan seçki bülletenlərinin hazırlanması və çapında Seçki

Məcəlləsinin tələblərinə dəqiqliklə riayət olunmasının vacibliyini diqqətə çatdırıb. O, seçki bülletenlərinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vaxtda və qaydada çap edilməsi və aşağı seçki komissiyalarına çatdırılması ilə bağlı öz tövsiyələrini də verib. Həmçinin vurğulayıb ki, seçki bülletenlərinin çap prosesi təhlükəsizliyin təmin edilməsi şərti ilə, seçkilərin iştirakçısı olan bütün maraqlı subyektlər, beynəlxalq təşkilatlar, seçki müşahidə missiyaları və media nümayəndələri üçün tamamilə açıq həyata keçirilir.

Bildirilib ki, 6 milyon 524 min 203 seçki bülleteni çap edilməsi nəzərdə tutulub. Qeyd edilib ki, seçki bülletenləri çap olunduqca qanunvericiliyin tələblərinə uyğun qaydada və müddətdə MSK-dan dairə seçki komissiyalarına, dairə seçki komissiyalarından isə məntəqə seçki komissiyalarına veriləcək. Seçki bülletenlərinin çapı bir həftəyə yekunlaşacaq. **Məzahir Pənahov deyib ki, mətbəədə iş normal şəkildə başlayıb:** “Hesab edirəm ki, proses bir həftəyə başa çatacaq. Paylanma işləri isə çap prosesinin bitməsinə gözləmir. Kifayət qədər bülleten hazır olanda ilk növbədə Naxçı-

van Muxtar Respublikası və sonra ucqar kəndlərdə yerləşən dairələrin nümayəndə heyəti gələrək rəsmi şəkildə təhvil alıb yerlərə çatdırılacaq”.

MSK sədri jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, seçki məntəqələrində quraşdırılmış vebkame- raların sınağına başlanılıb: “Düşünürəm ki, seçki prosesinin şəffaflığının təmin edilməsi baxımından həm vebkame- raların qurulması, həm də mətbuatın seçki prosesində yaxından

dent seçkisi üzrə 64 minə yaxın müşahidəçi qeydiyyatdan keçib. Beynəlxalq müşahidəçilərin sayı 400 nəfərə yaxındır. M.Pənahov söyləyib ki, bu rəqəmlərə ATƏT və BMT müşahidəçiləri daxil deyil. “Exit-poll”un keçirilməsi üçün 3 təşkilat müraciət edib. Yaxın günlərdə bu müraciətlərə də baxılacaq.

Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) vətəndaşlara seçki hüququndan istifadə etməklə bağlı çağırış edib. MSK-nın Rəqəmsal İnkişaf

iştirak etməsi vacib məqamdır”, - o vurğulayıb.

Həssas təbəqədən olan seçicilərin iştirakı üçün pənahovun quraşdırılmasına da başlanılıb. Bununla bağlı Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə birgə işlər görülür.

Fevralın 7-nə təyin olunan növbədənəkar prezi-

dent Nəqliyyat Nazirliyi ilə birgə layihəsi çərçivəsində seçicilərin məlumatlandırılması üçün mobil operatorlar vasitəsilə vətəndaşlara seçki hüququndan istifadə etməklə bağlı bildirişlər göndərilməyə başlanılıb. Bildirişlər yanvarın 23-dən etibarən göndərilir.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

Mehriban Vəliyeva

Məktəblərə psixoloji mühit və təhlükəsizliyin gücləndirilməsinə dair təlimatlar göndərilib

Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən regional təhsil idarələrinin tabeliyindəki məktəblərdə psixoloji mühitin daha da yaxşılaşdırılması və təhlükəsizliyin gücləndirilməsi üçün müvafiq təlimatlar göndərilib.

Bunu APA-ya açıqlamasında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktor müavini Mehriban Vəliyeva deyib.

O bildirib ki, məktəblərdə psixoloji mühitin təşkili və uşaqların təhlükəsizliyi agentlik üçün ən vacib və ən həssas məsələlərdəndir: “Biz cəmiyyətdən, mediadan çox xahiş edirik ki, uşaqların yaş həddini və onların həssas durumunu nəzərə alaraq, paylaşımlar edərkən diqqətli olsunlar”.

Prezident İlham Əliyev yanvarın 23-də "Azərbaycan Respublikası Rəqabət Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə haqqında" qanunun təbii və bununla əlaqədar bəzi məsələlərin tənzimlənməsi barədə" fərman imzalayıb. Fərmandan aydın olur ki, Azərbaycanda 20 ildən yuxarıdır müzakirə olunan sənəd, nəhayət ki, bu ilin 1 iyulundan qüvvəyə minəcək.

Rəsmi məlumata görə, 12 fəsil, 84 maddədən ibarət Rəqabət Məcəlləsi Azərbaycanda azad və sağlam rəqabətin təmin olunması, qorunması və inkişafının ümumi əsaslarını, rəqabət qanunvericiliyinə əməl edilməsinə dövlət nəzarətini, rəqabət sahəsində tənzimlənməni, təbii inhisarlarla bağlı dövlət tənzimlənməsinin təşkilatı və hüquqi əsaslarını, bazar subyektlərinin hüquqlarını və vəzifələrini, habelə rəqabət qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti müəyyən edir, sahibkarlıq fəaliyyəti daxil olmaqla, iqtisadi fəaliyyətin ədalətli üsullarla aparılmasına hüquqi zəmin yaradır.

Məcəlləyə əsasən, rəqabət qanunvericiliyinin pozulması haqqında işlərə baxılması və qanun pozuntularının aradan qaldırılması məqsədilə rəqabət orqanı tərəfindən rəqabət komissiyası yaradılır. Rəqabət komissiyasının yaradılması, tərkibi, rəqabət komissiyası tərəfindən işlərə baxılması və qərarların qəbul edilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunur.

Bir təsərrüfat subyekti 50 faiz və daha çox bazar payına malik olduqda, müvafiq bazarda hərəkətləri birbaşa və ya dolayı yolla birgə xarakter daşıyan, hər biri 10 faizdən çox bazar payına malik olan 2 (iki) və daha çox təsərrüfat subyekti (ən çox paya malik olanlar əsas götürülməklə) iki və ya üç təsərrüfat subyektinin birgə bazar payı 50 faizdən çox olduqda; dörd və ya beş təsərrüfat subyektinin birgə bazar payı 70 faizdən çox olduqda hökmrən mövqə tutmuş hesab edilir.

Maliyyə institutlarının hökmrən mövqeyinin müəyyən edilməsi şərtləri (bazar payının hədələri və müəyyən edilməsi meyarları) rəqabət orqanı ilə razılaşdırmaqla Mərkəzi Bankın təklifi əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunur.

Bundan əlavə, müvafiq bazarda 50 faizdən az, lakin 35 faizdən çox bazar payına malik olan təsərrüfat subyekti müvafiq bazara təsir imkanına malik olduqda hökmrən mövqə tutmuş hesab edilir. Müvafiq bazarda bazar paylarının hesablanması, müvafiq bazanın sərhədlərinin, həc-

Rəqabət Məcəlləsi ədalətli şərtlər formalaşdırma biləcəkmiz? - təhlil

Deputat: "Bu, yeni dövrdə islahatların daha da dərinləşəcəyindən xəbər verir"

minin, strukturunun və iştirakçılarının müəyyən edilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

Məcəlləyə görə, haqsız rəqabətin formaları bunlardır: müştərilərə qarşı aqressiv davranış; rəqib təsərrüfat subyektinin nüfuzdan salınması; rəqibin təsərrüfat fəaliyyətinin təqidi; müştərilərin çaşdırılması və aldadılması; kommersiya sirrinin qanunsuz əldə edilməsi, istifadəsi və ya yayılması.

Dövlət orqanlarının (qurumlarının), yerli özünüidaretmə orqanlarının, habelə tənzimləyici qurumların normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş əsaslar olmadan rəqabətin məhdudlaşdırılmasına səbəb olan (və ya səbəb ola bilən), eləcə də təsərrüfat subyektlərinin və istehlakçıların mənafələrinə toxunan (və ya toxuna bilən) hərəkətləri (hərəkətsizliyi) qadağan edilir. Bu hərəkət və hərəkətsizliklərə dövlət və bələdiyyə müliyyətinə olmayan təsərrüfat subyektlərinə məhsulun istehsalı və satışı üzrə, həmçinin müəyyən kateqoriya müştərilərin üstünlük verilməklə təchiz edilməsi və ya bəzi müqavilələrin bağlanması üstünlük verilməsi üzrə birbaşa və dolayı göstərişlərin və (və ya) məcburi dövlət sifarişlərinin verilməsi, eyni zamanda müştərilərə müəyyən kateqoriya məhsulun xüsusi bazar subyektlərindən alınmasına dair məhdudiyyətlərin qoyulması; təsərrüfat

subyektlərinin satdığı məhsulun qiymətləri üzərində nəzarətin həyata keçirilməsi; öz struktur bölmələrinə və tabeliyində olan qurumlara rəqabətin məhdudlaşdırılmasına gətirib çıxara bilən səlahiyyətlərin verilməsi; fəaliyyəti rəqabətin məhdudlaşdırılmasına səbəb ola bilən təsərrüfat subyektlərinin və idarəetmə orqanlarının yaradılması; Azərbaycan ərazisində məhsulun hərəkətinə qadağaların (məhdudiyyətlərin) tətbiqi, kapital qoyuluşlarına, habelə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri arasında maliyyə vəsaitinin sərbəst hərəkətinə maneələr yaradılması; eyni sahədə fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı təsərrüfat subyektlərinə rəqabətdə üstünlük verə biləcək güzəştli kreditlərin, subsidiyaların, vergi və digər ödənişlər üzrə güzəşt və azad olmaların verilməsi, dövlət və bələdiyyə müliyyətinə olan vəsaitdən güzəştli şərtlərlə istifadə etmək imkanının yaradılması; müəyyən məhsulun alışı, satışı, istehsalı, idxalı və ixracının, müəyyən sahibkarlıq fəaliyyəti növü ilə məşğul olmanın, habelə yeni müəssisələrin, o cümlədən maliyyə institutlarının yaradılmasının qadağan edilməsi və ya məhdudlaşdırılması, eləcə də yeni texnologiyaların işlənilib hazırlanması ilə bağlı maneələrin yaradılması; təsərrüfat subyektlərinin müstəqilliyinin, o cümlədən xarici iqtisadi fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması; rəqabətin məhdudlaşdırılmasına yönəldiyi və müştərilərin mənafeyinə toxundu-

büdcədənkenar fondların vəsaitindən ayrı-ayrı təsərrüfat subyektlərinə üstünlük yaratmaq məqsədilə istifadə etməsi; rəqabətin məhdudlaşdırılmasına səbəb olan (ola bilən) digər qanunsuz hərəkətlər (hərəkətsizlik) aiddir.

Prezidentin fərmanında Nazirlər Kabinetinə məcəllənin bir sıra maddələrinin icrasını təmin etmək üçün çoxsaylı qaydalar, normalar və digər hüquqi sənədlər hazırlanması tapşırılıq. Hazırlanacaq sənədlər arasında Rəqabət Məcəlləsinin pozulmasına görə məsuliyyət növlərini müəyyən edən qanun layihəsi də var. Nazirlər Kabineti sözügedən layihəni altı ay müddətində hazırlayıb Prezidentə təqdim etməlidir.

Nazirlər Kabineti həmçinin İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və təmin edilməsi ilə bağlı təkliflərini, məcəllənin tələbləri tətbiq edilməyən və ya məhdud tətbiq edilə bilən halları, fəaliyyət sahələrini və məhsulların siyahısını, məcəllənin 11.5-ci maddəsinin ikinci cümləsinə uyğun olaraq, sazişlərin rəqabəti məhdudlaşdıran nəticələrə səbəb olmasına və ya ola bilməsinə dair meyarları, məcəllənin 15.6-cı maddəsinə uyğun olaraq, müvafiq bazarda bazar paylarının hesablanması, müvafiq bazanın sərhədlərinin, həcmnin, strukturunun və iştirakçılarının müəyyən edilməsi qaydasını; məcəllənin 27.3-cü və 28.6-cı maddələrinə uyğun olaraq, müvafiq bazarda sahələrin təmərküzləşmə səviyyəsinin müəyyən edilməsi və təmərküzləşmələrin qiymətləndirilməsi qaydasını; məcəllənin 8.2-ci maddəsinin ikinci cümləsinə uyğun olaraq, rəqabət komissiyasının yaradılması, tərkibi, rəqabət komissiyası tərəfindən işlərə baxılması və qərarların qəbul edilməsi qaydalarını, məcəllənin 48.3-cü və 48.8-ci maddələrinə uyğun olaraq, rəqabət orqanı tərəfindən bazar subyektlərində və təbii inhisar subyektlərində yoxlamaların keçirilməsi qaydalarını; təbii inhisar subyektlərinin siyahısını, təbii inhisar subyektlərinin sahibkarlıq fəaliyyətinin nəticələrinə dair maliyyə hesabatları-

nın formasını və təqdim edilmə qaydasını, rəqabət orqanının qərarı əsasında bazanın monitorinqinin aparılması, monitorinqin nəticələrinə dair aktın forması və tərtib edilməsi qaydasını və digər çoxsaylı sənədləri hazırlamalıdır.

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramovun sözlərinə görə, Rəqabət Məcəlləsinin təsdiqi ölkə iqtisadiyyatının inkişafı, biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması, azad sahibkarlığın təşviqi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etməklə, ölkədə sahibkarların sağlam rəqabət şəraitində fəaliyyətinin hüquqi əsaslarını müəyyən edəcək: "Yeni məcəllə eyni zamanda istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsini, məhsul və xidmətlərin keyfiyyətinin daha da artırılmasını hədəfləyir. Məcəllənin təsdiqində məqsəd iqtisadiyyatda rəqabətin müdafiə edilməsi və daha da gücləndirilməsidir. Bu, azad sahibkarlığın inkişafı, iqtisadiyyatda monopoliyanın tamamilə aradan qaldırılması və bayerlərin götürülməsi baxımından vacib bir sənəddir".

Millət vəkili bildirir ki, məcəllə inhisara qarşı mübarizə, kiçik və orta sahibkarlığın daha yaxından dəstəklənməsi, qiymətlərin optimallaşdırılması və hətta bəzi məhsullar üzrə qiymətlərin azaldılması baxımından da əhəmiyyətlidir: "Uzun müddətdir ki, Rəqabət Məcəlləsinin qəbulu müzakirə olunurdu və bu, iqtisadiyyatın sağlamlaşdırılması baxımından kifayət qədər vacib qanunlardan biridir. Bu gün bütün inkişaf etmiş ölkələrdə bu istiqamətdə qanunvericilik var. Avropa İttifaqında ən vacib qanunlardan biri də rəqabət ilə bağlı qanundur. Ona görə də Rəqabət Məcəlləsinin təsdiqi Azərbaycanın iqtisadiyyatında rəqabətin daha yaxından dəstəklənməsində, bazanın liberallaşmasında, bazara çıxış imkanlarının artırılmasında və inhisara qarşı mübarizənin gücləndirilməsində xüsusi paya malik olacaq.

Bütövlükdə, Rəqabət Məcəlləsinin təsdiqi Azərbaycan iqtisadiyyatında yeni səhifənin açılması kimi xarakterizə edilir. Bu, yeni dövrdə islahatların daha da dərinləşəcəyindən xəbər verir".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞ PA) Azərbaycana qarşı tam qərəzli bir mövqeyə keçid alıb. Düzdür, bu qurum zaman-zaman eybəcər qətnamələri, ölkəmizə qarşı ikili yanaşmaları ilə yadda qalıb. Siyasi məhbus, demokratiya, seçki məsələləri ilə bağlı riyakar, yalan rəqəmlərdən ibarət sənədlərinə, bəyanatlarına bir növ adət etmişik. Bütün bunların fonunda AŞ PA çoxdan nüfuzunu tamamilə itirmiş bir quruma çevrilib. İndi isə qurum Azərbaycanın Konstitusiyasına, suverenliyinə, müstəqilliyinə, dövlət maraqlarına qarşı kurs seçib.

Qarabağ işğalında olarkən Azərbaycan nümayəndə heyəti bütün həqiqətləri AŞ PA-nın diqqətinə ayani şəkildə çatdırmışdı. Hətta 2016-cı ildə Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü Elxan Süleymanovun qətnamə layihəsi uzun və gərgin mübarizə nəticəsində AŞ PA tərəfindən qəbul olunmuşdu. AŞ PA-nı fakt qarşısında qoyduqdan sonra Azərbaycan ərazilərinin işğal faktının rəsmən təsbit olunduğu 2085 sayılı qətnamə qəbul edilmişdi. Həmin qətnaməyə

AŞ PA-nın özünə hörmətsizliyi - icra olunmayan 2085 sayılı qətnamə və ...

Qurumdan çıxsaq, nəticə nə olar?; **deputat:** "Kimsədən qorxumuz yoxdur, nə Makrondan, nə də onun yedəklərindən, biz Avropa Şurasına lazım deyilik, o, bizə dünəndən lazım deyil"

sambleyası da dəstək verməyə cəhd göstərir.

AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsini təsdiqləməmək mövqeyində dayanması ikiüzlü siyasət və Azərbaycanın Avropaya inteqrasiya siyasətinə pəl vurmaq cəhdidir. Şübhəsiz, Azərbaycan belə təbii-şəxsi davranışlara boyun əyməsi deyil və qərəzli, izaholunmaz davranışına görə AŞ PA-dan birdəfəlik çıxsa da bilər. Artıq bu barədə Azərbaycan Milli Məclisinin üzvlərinin açıqlamaları da var.

Əlbəttə ki, Azərbaycana qarşı atılmış addımlar, əleyhimizə verilmiş bütün absurd qərarlar birmənalı şəkildə riyakarlıq və nadanlıq nümunəsidir. Onlar hazırda ədalət axtarışında deyillər, onlar, sadəcə, hikkə və prinsiplərini realizə etmək çabındadırlar. Fəqət, çifayda. Belə şeylər bizimlə keçməz. Azərbaycanın milli və dövlət maraqlarına toxunan istənilən addıma qarşı yerində cavab veriləcək. Kimsədən də qorxumuz yoxdur. Nə Makrondan, nə də onun yedəklərindən. Biz Av-

məkanda öz mövqeyimizi bildirmək, Azərbaycan realıqlarını Avropa ailəsinin diqqətinə çatdırmaq və lazım gələndə müdafiə olunmaq üçün. Vəssalam! Yeni məsələ ədalət axtarmaq məsələsi deyil, meydan və platforma məsələsidir. Xüsusən də torpaqlarımız işğal altında olarkən bizim məlum platformaya həqiqətən çox ehtiyacımız olub. Ədalət faktorunun üzərindən isə ona görə məlum eyhamla keçirəm ki, Avropa Şurası, ümumiyyətlə, onun varlığından xəbərsizdir. Av-

İranda Azərbaycanın sədrliyi ilə toplantı keçirildi

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Regional Planlama Şurasının 34-cü iclası çərçivəsində İran İslam Respublikasının Tehran şəhərində təşkil olunan Turizm Komitəsinin toplantısı Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilib.

Dövlət Turizm Agentliyindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, tədbirdə Azərbaycanı Dövlət Turizm Agentliyinin Aparat rəhbərinin müavini - Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Cəlil Məlikov təmsil edib.

Toplantı zamanı təşkilatın 2024-cü il üçün nəzərdə tutulmuş tədbirlər üzrə iş planına əsasən, İƏT regionu ölkələri üçün turizm sahəsi üzrə Məsləhətləşmə Komitəsinin yaradılması, turizm standartlaşdırması üzrə işçi qrupu tərəfindən hazırlanmış İƏT regionunda fəaliyyət göstərən yerləşdirmə müəssisələrinin davamlılığı ilə bağlı ümumi kriteriyalar, üzv dövlətlər arasında İpək Yolu turizmi istiqamətində əməkdaşlığın genişləndirilməsi məqsədilə işçi qrupun yaradılması müzakirə edilib.

Tədbirdə həmçinin İƏT və UNESCO-nun birgə əməkdaşlığı ilə qədim İpək Yolu abidələrinin və mədəni irsinin qorunması üçün müvafiq tədbirlərin təşkili, eləcə də üzv dövlətlərin mövcud turizm potensialının təşkilat çərçivəsində daha geniş təbliğatının aparılması məqsədilə yeni layihə olan "İƏT-in turizm səfirləri"nin təyin edilməsi məsələləri barədə ətraflı fikir mübadiləsi aparılıb.

 Musavat.com

görə Sərsəng su anbarının yaratdığı ekoloji fəlakət dərhal aradan qaldırılmalı və anbardan Azərbaycanın istifadəsi təmin edilməli idi. Lakin AŞ PA öz çıxardığı qətnaməyə hörmət etmədi, onu icra etməkdən boyun qaçırdı. Bu qətnaməni də Azərbaycan özü BMT-nin 4 qətnaməsini icra etdiyi kimi həyata keçirdi - 2023-cü ilin sentyabrında antiterror əməliyyatları ilə Sərsəng də xilas olundu!

Bütün riyakarlıqlarına, Qarabağın işğal faktına kor olmuş qurum indi Azərbaycanın konstitusional davranışlarına, suverenliyini bərpa etməsinə qarşı çıxır. AŞ PA Qarabağdan könüllü olaraq köçüb getmiş ermənilərə görə faktiki olaraq saxtakar bir davranış sərgiləyir. Fransa parlamentinin və Avropa Parlamentinin Azərbaycan əleyhinə qəbul etdiyi sənədlərə Avropa Şurası Parlament Ass-

AŞ PA-dan çıxsaq, bu, hansı nəticə və effekti verə bilər? Azərbaycan hansı davranışı sərgiləməlidir?

Milli Məclisin deputatı Elşən Musayev "Yeni Musavat"a bildirdi ki, indiki məqamda Avropa təsisatlarından hər şey gözləmək olar. Ələlxüsus da AŞ PA-dan. Çünki onlar hazırda qərarları xüsusi tapşırıqlar üzərindən verirlər və konkret tezislərlə işləyirlər. Elə təşkilat daxilində əsas böhran yaranan səbəb də budur: "Görün bu qurum haradan haraya gəldi, nə vəziyyətə düşdü, kimlərin əlində əsir-yesir oldu. AŞ PA hələ də anlamır ki, mərkəzi qərarı Strasburqda yerləşməsinə baxmayaraq Fransa koloniyası deyil. Fərqi deyil ki, bir az ciddi olmalıdır, özünə, keçmiş ənənələrinə hörmət qoymalıdır, Makronun oyuncağına çevrilməməlidir.

ropa Şurasına lazım deyilik, o, bizə dünəndən lazım deyil. Zətən artıq bu təşkilatın nimdaş divarlarından ədalətsizliyin, haqsızlığın, ikiüzlülüyn qoxusu gəlir. Oralar dözülməzdir. Zətən özlərini günbəgün ifşa, rüsvay, biabır edirlər. İnanın, hətta bu qurumu tərk etsək belə, Azərbaycan dəqiq heç nə itirməyəcəyik. Çünki belə təşkilatlar ancaq enerji alır, ancaq əsəblə oynayır".

Deputat vurğuladı ki, hazırda AŞ PA-nın əsas prioriteti ədalət və azadlıq deyil, rəzalet və təzadlıqdır: "Əmin olun, dinamika bu şəkildə davam etsə, orada nəinki Azərbaycan, ümumiyyətlə, heç kim qalmayacaq. Hər dəfə bu tip suallar da verilir: Avropa Şurası bizə nə üçün lazımdır? Cavab sadədir: Ermənistanın və digər düşmənlərimizin bərqərar olduğu

ropa Şurası artıq rəzil duruma düşübsə, bizə və heç kimə hər hansı faydası da ola bilməz. Ona görə də oradan imtina etməklə heç nə itirmərik".

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirdi ki, AŞ PA-nın qərəzli mövqeyi yeni deyil. Bundan öncə də qəbul etdiyi sənəddə qərəzli olduğu ortada idi: "Nə qədər ki, Azərbaycan torpaqları işğal altında idi, Avropa qurumları bu mövzuya ciddi diqqət yetirmirdilər, elə ki, ordumuz ərazi bütövlüyümüzü və Qarabağ üzərində suverenliyimizi bərpa etdi, düşdülər üstümüzə. Fransa parlamentinin və Avropa Parlamentinin Azərbaycan əleyhinə qəbul etdiyi sənədlərə Avropa Şurası Parlament Assambleyası da "qoşulmaq" istəyir. AŞ PA Azərbaycan Ordusunun 19 sentyabrda Qarabağda antiterror əməliyyatından təxminən 20 gün sonra hərəkətə keçmişdi. AŞ PA "Dağlıq Qarabağla" bağlı qəbul etdiyi qətnamədə Azərbaycan hakimiyyətini Qarabağdan olan ermənilərin bölgəyə qayıdarma bilməsi üçün "etimad mühiti və maddi şərait yaratmağa" çağırırdı. Qətnamədə deyilirdi ki, Azərbaycan Qarabağın erməni əhalisinin geri qayıdışını həvəsləndirməlidir. AŞ PA bundan başqa "ermənilərin hüquqları və azadlıqlarının müdafiəsi və gücləndirilməsi üçün artıq görülmüş və nəzərdə tutulan tədbirlər haqqında tam və ətraflı məlumat verməlidir", - deyərək Azərbaycandan xahiş edirdi. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Qarabağla bağlı qətnaməsini və tövsiyəsini rədd etdiyini və şiddətlə qınadığını bildiren bəyanat yaydı. Bəya-

natda AŞ PA-nın Azərbaycanla münasibətdə növbəti dəfə qərəzsiz yanaşma nümayiş etdirmək imkanına malik olmadığı göstərildi. Ermənilər öz istəkləri ilə Qarabağdan çıxıblarsa və geri qayıdıb Azərbaycan vətəndaşı olmaq istəmişlərsə, onları AŞ PA-nın "məntiqi" ilə desək, daha necə "həvəsləndirmək" olar? Azərbaycan Qarabağ ermənilərinə Azərbaycan qanunvericiliyi və hakimiyyəti çərçivəsində hüquqlar və təhlükəsizlik vədi verib. Yəne qayıtmaq istəyirlər. Buna baxmayaraq, Azərbaycanın atdığı bu addımların heç biri AŞ PA-nın sənədlərində qeyd edilməyib. Avropa Şurası Parlament Assambleyasının qış sessiyasında yenicən Azərbaycan mövsuzuna "qayıdıblar".

 Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Musavat"

Yanmış tut ağacı

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Bir zaman o, bir alov görmüş və ailəsinə belə demişdi: "Siz (burada) qalın! Mən bir alov gördüm. Bəlkə mən ondan sizə bir məşəl gətirər, yaxud alovun yanında bir bələdçi taparam".
 ("Quran", "Taha" surəsi)

Dünən günorta radələrində mobil telefonuma aşağıdakı (bəzən biz belə yazırıq, söhbət gedir yuxarı çıxır, oxucular çasır) mesaj gəlmişdir: "7 fevral 2024-cü il Prezident seçkiləri günüdür! Səsvərmə hüququmuzdan istifadə edək! AR MSK". Doğrudur, cümlədə milli əlifbamızın ə hərfi e ilə, ü hərfi u ilə əvəz edilmişdi, ancaq bunlar texniki məsələdir, hadisənin əhəmiyyətini azaltmır. Şəxsən mən burada Məzahir müəllimin idarəsinin (güman edirəm AR MSK qısaltması altında başqa mesaj yadırır) hər hansı günahını görmürəm.

Sevindirici haldır. Dövlət qurumları zəhmətkeşlərə bütün üsullarla seçkilərin vaxtını xatırladır, bizi aktiv olmağa, hakimiyyətin formalaşmasında iştirak etməyə çağırır. Əski zamanlarda JEK-dən yaşlı qadınlar gəlirdilər, qapı-bacalara bildiriş atıb gedərdilər. Müəllimlər məktəbdə şəxsiyyət vəsiqələrini yığardı. Nişanlı qızlar bəy corabın toxurdu. İndi bütün proseslər müasirləşmiş, çağdaşlaşmışdır. Ola bilsin gələn seçki qabağı bizə çip taxsınlar, elektron səs verək. Hamısı xalq üçün, millətin gələcəyi, rifah halı üçündür. Niyə əziyyət verəsən?

Uzun sözün qisası, MSK-dan aldığım mesaj məni çox kövrəldib, mütəəssir edibdir. Dünən ümumiyyətlə kədərli idim, bu da bir yandan üst-üstə gəldi. Məzahir müəllimin mesajını almamışdan təxminən 1 saat 17 dəqiqə (hər şey dəqiq olmalıdır) qabaq küçəmizi qulaqbatırıcı - ah, necə gözəl ifadədir, axır mənə qismət oldu bunu yazdım - səs bürüdü. İki böyük, qırmızı yanğınsöndürən avtomobil haray içərisində varid oldu. Hamımız hadisə yerinə qaçdıq. Çünki milli mentalitetimizə görə yanğınsöndürən maşının dalyca qaçmaqdan gözəl iş yoxdur. İşin möcüzəvi, qəribə cəhəti həm də o idi ki, maşınlar küçəyə girsələr də heç yandan tüstü burumları səmaya bülənd olmurdu. Ad-da-budda, quşdimdiyi, şişanquyruğu qar yağırı, ona görə öncə güman etdik ki, qar alovu, tüstünü örtür. Lakin hadisənin episentrinə yaxınlaşarkən mənərə bizi hey-rətləndirdi: bir qocaman tut ağacının koğuşu yanırdı. Yanğın işçiləri məhz bunu söndürmək üçün çağırılmışdı.

Müşahidəçilərdən biri - yaqın cəbhəçi olubdur - dərhal mız qoydu, söylədi ki, bu yanğını bir-iki vedrə su ilə də söndürmək olardı, dəm-dəsgah nə üçündür. Ancaq şlanq və nərdivanla tutun zirvəsinə qalxan əməkdaşın səyləri bizə bir daha nümayiş etdirdi: yanğın daha dərinlərdədir! Bəlkə bir hovuz suyu koğuşa axıtdılar, tüstü isə hələ də gəlirdi. Tut ağacı niyə belə dərinədən yanırdı?

Mən bu barədə xeyli düşündüm və qəfil barmağımı dişlədim. Axı "Tut ağacı" mahnısı ilə xalqımızın qəlbini fəth edən müğənni təzəcə rəhmətə getmişdir! Və ağac bu səbəbdən yanır.

Bütün hallarda yanğınsöndürənlər öz işlərini yüksək məsuliyyətlə həyata keçirdilər, buna görə bütün küçəmizin sakinləri adından Kəmaləddin müəllimə dərin minnətdarlıq edirik. Şəxsən mən nazir olsam hər yeri söndürmərim, elə zəhləm gedən adamlar var, deyərəm cəhənnəmə yanın, gora yanın. Ancaq nazirimiz bütün yanğınlara eyni, bir gözle baxır.

Hərçənd hadisəni telefonla çəkmək istəyən bir gəncə mane oldular, bu da balaca qara ləkə, hətta deyərdim qara nöqtə kimi işin üzünə düşdü. Əməkdaş qətiyyətlə dedi ki, bizim yanğını söndürməyimizi çəkməyin, çünki sonra rəhbərlik bizə töhmət verir. Məncə, burada nəse anlaşılmazlıq vardır. Yaxşı işləri, gözəl əməlləri, mərd oğulları niyə çəkməsinlər, xalqa göstərməsinlər? Daha çox çəkmək lazımdır.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarıdır. Yazın görüm siz də mesaj alırsınız mı?

Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv ölkələrin rəqabət orqanlarının bir araya gətirilməsi təşəbbüsü ilə Türk Dövlətləri Rəqabət Şurası yaradılıb. Bu barədə üzv dövlətlərin nümayəndələrinin Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilən toplantısında qərar qəbul edilib. Buna dair Türkiyə mediası məlumat yayıb. Bildirilib ki, şura türk dövlətlərinin rəqabət orqanlarını bir araya gətirəcək. Qurumun yol xəritəsi artıq hazırdır.

Toplantıda vurğulanı ki, Rəqabət Şurası bir tərəfdən üzv dövlətlər arasında tarixi, mədəni əlaqələri gücləndirəcək, digər tərəfdən, rəqabət hüququ ilə bağlı problemlərin həllinə xidmət edəcək, müxtəlif vasitələrlə regionda rəqabət mədəniyyətini formalaşdıracaq.

Qeyd edək ki, Türk Dövlətləri Təşkilatına Azərbaycan, Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan və Qırğızıstan daxildir. Türkmənistan və Macarıstan isə müşahidəçi ölkələrdir.

Onu da bildirik ki, ilk 3 il ərzində şuraya Türkiyə sədrlik edəcək. Həmçinin burada önəmli məsələlərdən biri də odur ki, şuranın növbəti iclasının Şuşada keçirilməsi planlaşdırılır.

Şuranın yaranması türk coğrafiyasına siyasi baxımdan nələr vəd edir?

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Türk Dövlətləri Rəqabət Şurası türk dövlətləri arasında iqtisadiyyatı gücləndirəcək yeni bir formatdır: "Şuranın türk dövlətlərinin rəqabət orqanlarını bir araya gətirməsi yeni görüşlər, toplantılar və müzakirələr deməkdir. Qurumun Yol Xəritəsinin artıq hazır olması da türk dövlətləri arasında inteqrasiya proseslərinin güclənəcəyindən xəbər verir.

Rəqabət Şurasının əsas hədəfi üzv dövlətlər arasında tarixi, mədəni əlaqələri gücləndirməkdir. Şura bundan başqa türk dövlətləri arasında rəqabət hüququ ilə bağlı problemlərin həllini sürətləndirəcək və müxtəlif vasitələrlə regionda rəqabət mədəniyyətini formalaşdıracaq. Rəqabət Şurasının növbəti iclasının işğaldan azad edilən Şuşa şəhərində keçirilməsi də həm Azərbaycan, həm də digər türk

Türk Dövlətləri Rəqabət Şurası yarandı - siyasi və iqtisadi faydaları

Elxan Şahinoğlu: "Şuranın türk dövlətlərinin rəqabət orqanlarını bir araya gətirməsi..."

Elçin Mirzəbəyli: "Belə təsisatların yaradılması vahid bazara, daha sonra isə..."

Günay Hüseynova: "İqtisadiyyatın inkişafı birbaşa və dolaylı yolla rəqabət mühitinin inkişafı ilə əlaqədardır"

dövlətləri üçün əlamətdar hadisədir. Şuşa tək Azərbaycan deyil, Türk dünyasının başlıca şəhərlərindən birinə çevrilməkdədir. Bu il Şuşa şəhərində xeyli tədbir keçiriləcək. Bu sıraya türk dövlətləri təmsilçilərinin toplantılarını da aid etmək olar".

BAXCP sədrinin müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli bu qurumun yaradılmasının önəminə toxundu: "Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçıları arasında zirvə görüşlərində qəbul edilmiş qərarlara uyğun olaraq, TDT-nin institutlaşması istiqamətində bütün sahələri əhatə edən təsisatlar yaradılır. Bu isə şübhəsiz ki, təşkilatdaxili əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə xidmət edir. Bu xüsusda Türk Dövlətləri Rəqabət Şurasının yaradılması da üzv ölkələrin sahə ilə bağlı hüquqi-normativ aktlarının bir-birinə uyğunlaşdırılması, rəqabətin stimullaşdırılması, rəqabətinin inkişafı birbaşa və dolaylı yolla rəqabət mühitinin inkişafı ilə əlaqədardır. Şuranın yaradılması üzv ölkələri bir araya toplayaraq onların makroiqtisadi səviyyəsinin

kəsb edir. Rəqabət Şurasının yaradılması həm də TDT-nin yaxın zamanlarda ciddi iqtisadi əməkdaşlıq platformasına, hətta ola bilsin ki, vahid gömrük, vergi mexanizmlərinin tətbiq olunduğu iqtisadi məkana çevriləcəyindən xəbər verir. Məlum olduğu kimi, həm Avropa İttifaqına, həm də Avrasiya İqtisadi İttifaqına üzv dövlətlərin vahid bazarın formalaşmasına xidmət edən müvafiq təsisatları, həmçinin gömrük ittifaqları var. Belə təsisatların yaradılması vahid bazara, daha sonra isə Avropa İttifaqı, yaxud buna bənzər bir modeldə quruluşların formalaşmasına keçidin ilkin mərhələsidir".

İqtisadçı ekspert Günay Hüseynova bu təşkilatın gələcəkdə mühüm rol oynayacağına ümid edir: "Əksər iqtisadçılar kimi mən də düşünürəm ki, iqtisadiyyatın inkişafı birbaşa və dolaylı yolla rəqabət mühitinin inkişafı ilə əlaqədardır. Şuranın yaradılması üzv ölkələri bir araya toplayaraq onların makroiqtisadi səviyyəsinin

artırılmasında mühüm rol oynayacaq, bununla yanaşı, xalqların mədəni, tarixi əlaqələri gücləndiriləcək. Həmçinin də təşkilatın yaranması bu sahəyə ölkədaxili nəzarəti daha da gücləndirəcək. Təbii ki, burada söhbət haqlı rəqabətdən gedir. Monopoliyanın, iqtisadi məhdudlaşdırmanın olduğu mühitdə nə rəqabət ola bilər, nə də istehsal. İqtisadiyyat çoxşaxəli və bir-biri ilə bağlı olduğu üçün bu da digər iqtisadi sahələrə təsir edirdi. Şuranın yaradılması bir növ başlanğıc oldu müxtəlif sahələr üçün. Məsələnin əsas tərəfi isə budur ki, rəqabətə dayanıqlı, keyfiyyətli məhsul istehsal etmək, şuraya üzv dövlətlər arasında Azərbaycan brendi, Azərbaycan məhsulu ilə ortaya çıxmaqdır. Rəqabət istehsalı tətikləyən bir başlanğıcdır. Onun üçün də yerli istehsalat doğru addımlar atılmalıdır. Əks təqdirdə, idxalın ixracı üstələməsi, ölkədən valyuta axını, mənfi ticarət saldosu kimi bir çox iqtisadi problemlərə başlanğıc olar".

□ **Cavansir ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

Ermenistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Ermənistanın sülhlə bağlı heç də səmimi olmadığı qənaətini möhkəmləndirən açıqlamalar verib. Mirzoyan deyib ki, 2023-cü il ərzində Ermənistan konstruktiv şəkildə Azərbaycanla münasibətlərin həllinə yönəlmiş danışıqlarda iştirak edib.

Erməni nazirin sözlərinə görə, bu, ümumilikdə sülh prosesinə, o cümlədən sülh müqaviləsinin imzalanmasına, delimitasiya prosesinin başlanmasına, regionda nəqliyyat və iqtisadi blokların açılmasına aiddir. O təkrar edib ki, Ermənistan və Azərbaycan bir-mənalı olaraq bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanımalıdır. "Bundan əlavə, sərhədin delimitasiyası möhkəm hüquqi əsası olan SSRİ-nin rəsmi xəritələri əsasında aparılmalıdır. Biz davamlı olaraq 1974-1978-ci illərin xəritələrindən bu prinsipləri əks etdirən ən son xəritələr kimi danışıq. Əvvəllər Azərbaycan tərəfi 1974-1990-cı illəri əhatə edən xəritələrdən istifadə etməyi təklif edirdi. Bunun məqbul ola biləcəyini tək-

Ermənistandan növbəti "sülh" cığallığı - Bakıdan reaksiyalar

Rəsmi İrəvanın destruktiv fəaliyyəti yekun sazişin imzalanmasını ləngidir; prosesi tormozlayan ciddi əngəllər var; **ermənişünas alim:** "Ermənistan sülh müqaviləsinə nail olmaq üçün öncə konstitusiyasına dəyişiklik etməlidir"

ri-səmimilik və cığallıq aydın hiss olunur. İlk olaraq bunu vurğulamalıyıq ki, 2023-cü il ərzində Ermənistan dəfələrlə sülh prosesini pozdu. Nəhayət, 2023-cü ilin sentyabrında təxribatları o həddə çatdırdı ki, antiterror tədbirləri qaçılmaz oldu. Ərazi bütövlüyünün tanınmasına gəlincə, ərazi iddiası, işğalçılıq siyasəti Ermənistanı aid olub və ötən il Paşinyan bəyan edib ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü Qarabağ da daxil ol-

sərt cavabını aldı. **Azərbaycan XİN-in sözcüsü Ayxan Hacızadə** X hesabında Ermənistan XİN-in iddialarına cavab verərək bildirdi ki, Ermənistan açıq ikiüzlülük edir. "Azərbaycanı deportasiya və etnik təmizləmədə ittiham etmək absurd olmaqla yanaşı, həm də Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı sistemli etnik təmizləmə siyasətini ört-basdır etmək cəhdidir" - diplomat bildirmişdi. Özünü "sülhpərvər" göstərən Erme-

Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Paruyr Ovannisyan və Al-nin Ermənistandakı səfiri Vasilis Maraños imzalayıb. Bir neçə gün əvvəl isə Al Ermənistandakı missiyanın sayının 138 nəfərdən 209-dək artırılmasını rəsmiləşdirib. Bu kimi qərarlar Azərbaycanla sülh imzalanmasını tezləşdirmir heç şübhəsiz...

Bəs ekspertlərimiz erməni nazirin açıqlamasını necə şərh edir? Onlar necə düşü-

İbrahim Rəisi Türkiyədədir

İran prezidenti İbrahim Rəisi Türkiyədə rəsmi səfərdədir. APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, o, Ankarada Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tərəfindən rəsmi mərasimlə qarşılanıb.

Rəisinin Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşü baş tutub. Tərəflər ikitərəfli münasibətləri, regional situasiyanı müzakirə edib.

Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, Ermənistan Respublikasının mövcud konstitusiyası ilə Azərbaycanla, hətta Türkiyə ilə belə bir müqavilənin bağlanması indiki halda mümkün deyil: "Çünki bu konstitusiyada hər iki qonşu ölkəyə ərazi iddiaları bu və ya başqa formada öz əksini tapıb. Belə şəraitdə müqavilə konstitusiyaya zidd olacaq. Ermənistan sülh müqaviləsinə nail olmaq üçün öncə konstitusiyasına dəyişiklik etməlidir. Bu isə azdır, Paşinyanın fikrincə, yeni bir konstitusiya qəbul etmək gərəkdir. Bunun üçün isə referendum olmalıdır. Bu durum sülh sazişini bir qədər uzaq tarixə qədər təxirə salacaq. İndi Ararat Mirzoyandan soruşmaq lazımdır: sülh prosesini uzadan kimdir?"

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə hesab edir ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan daim ikitərəfli danışıqlar prosesinə zərbə vuran açıqlamalar verib: "Hətta Nikol Paşinyan və Alen Simonyan pragmatik mövqe tutanda belə, Ararat Mirzoyan tam əksini ortaya qoyub. Amma onu da unutmamışıq ki, ilk növbədə 2023-cü ilin sentyabrında Ermənistanın baş naziri Qarabağ separatçılarının "müstəqilliyi" ilə bağlı təbrik məktubu göndərüb. Bu, danışıqlara zərbə və sülhə qarşı bir proses idi. Halbuki o, 2022-ci ildə Almatı Bəyannaməsinə uyğun olaraq Praqada Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığı sənədi imzalamışdı. Ermənistan tərəfi həmişə sülhdən qaçıb. Zəngəzur dəhlizini bu günə qədər aç-

mayıb, üstəlik, Azərbaycanın "Ermənistanın ərazisindən" çəkilməsini tələb edib. Halbuki hansı ərazi nəzərdə tutulur, onu da demir. Ermənistan hücum silahları alaraq danışıqlarda üstünlük əldə etməyə çalışır. Bu faktın özü Ermənistanın sülhdə maraqlı olmadığını göstərir. Həmçinin Azərbaycana qarşı beynəlxalq müstəvidə diplomatik müharibə aparır. Halbuki sülh istəyən tərəf buna son qoymalıdır. Ermənistan tərəf Zəngəzur yolunun maneəsiz giriş-çığışını təmin etmir. Qoşunların güzgü prinsipi ilə geri çəkilməsi kimi absurd iddialar irəli sürür. Hətta Paşinyan silahlara nəzarət kimi əcaib şərt səsləndirib".

M.Əsədullazadə qeyd etdi ki, Ermənistan məğlub tərəfdədir və Azərbaycan da ondan beynəlxalq hüquqa uyğun şərtlərə əməl etməsini tələb edir: "Amma Ermənistan şərt dili ilə danışıq. Bu, yolverilməzdir. Sülh müqaviləsinin bağlanması ilə bağlı Zəngəzur məsələsi problem olaraq qalır. Zəngəzur yolunun açılması ilə bağlı proseslər Ermənistan tərəfinin mövqeyindən asılıdır. Əgər Zəngəzurla bağlı orta q məxrəcə gəlinsə, sülh müqaviləsi çox yaxın müddətdə bağlana bilər". **Ekspert qeyd etdi ki, prosesi pozan tərəflərdən də biri Rusiyadır:** "Rusiya da bölgədə sülhə mane olur. İkitərəfli danışıqlarla vasitəçisiz sülh müqaviləsi bağlana bilər. Eyni zamanda burada digər güc mərkəzləri də sülh prosesini sabotaj edir".

Q. E.PAŞASOY, "Yeni Müsavat"

lif etdik. Amma Azərbaycan Prezidentinin son bəyanatlarına əsaslanaraq deyə bilərik ki, bu məsələdə Azərbaycanın mövqeyində geriləmə var. Almatı Bəyannaməsinə görə, bütün postsovet ölkələri inzibati sərhədlərin artıq müstəqil respublikaların sərhədləri kimi tanındığını qəbul edib. Ermənistan və Azərbaycan bu prinsipi 2022-ci ildə Praqada, eləcə də növbəti görüşlər zamanı təsdiqləyiblər. Üçüncü mühüm prinsip ondan ibarətdir ki, nəqliyyat və iqtisadi kommunikasiyalar ölkələrin suverenliyi, yurisdiksiyası, eləcə də qarşılıqlı əsasında blokdan çıxmalıdır. Azərbaycanla bu məsələ ilə bağlı çoxlu müzakirələr apardıq və əslində müəyyən qarşılıqlı anlaşma əldə etdik. Amma İlham Əliyevin son mətbuat konfransını nəzərə alsaq, geriləmənin baş verdiyini də qeyd etmək olar. İrəvan və Bakı sülh müqaviləsinin mətninin bəzi bəndləri üzrə qarşılıqlı razılığa gəlib. Ancaq bir sıra əsas məsələlər var ki, onlara yanaşmada fərqlilik var", - Ermənistan XİN rəhbəri iddia edib.

Göründüyü kimi, A.Mirzoyanın dediklərində müəyyən pozitiv çalarlar olsa da, qey-

maqla, tanıyırlar. Hətta Rusiya buna görə Ermənistanı tənqid edib. İndi isə Mirzoyan deyir ki, Azərbaycan və Ermənistan bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanımalıdır. Bu, o demək deyilmi ki, Ermənistan yenidən "sıfır nöqtəsi" nə qayıdır?!

Maraqlıdır ki, bunun ardınca Mirzoyan delimitasiya komissiyalarının növbəti görüşü barədə razılıq əldə olduğunu deyib. Eyni zamanda söyləyib ki, danışıqlar prosesində birbaşa əlaqə təkcə Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin administrasiyaları arasında deyil, həm də Xarici İşlər Nazirliyi və digər idarələr vasitəsilə mövcuddur. O, Xarici İşlər Nazirliyinin xətti ilə sülh sazişi ilə bağlı təkliflərin mübadiləsinin aparıldığını, yanvarın əvvəlində İrəvanın yeddinci təkliflər paketini Bakıya təqdim etdiyini deyib. Mirzoyan qeyd edib ki, İrəvan üçün önəm daşıyan məqam vasitəçilərin olması deyil, danışıqların məzmunudur. Bakıdan Mirzoyana cavablar nədən ibarətdir? Bu yerdə qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl Ermənistan XİN daha bir absurd bəyanatla çıxış etmişdi və rəsmi Bakıdan

nistan XİN destruktiv mövqeyini də fürsət düşən kimi sərgiləyir.

Rəsmi İrəvan Qərbdəki havadarlarının sifarişlərinə uyğun davranmaqda davam edir ki, bu da Azərbaycanın təklif etdiyi platformanın, ikitərəfli danışıq aparmaq təşəbbüsünün nəticə əldə etməsinə əngəlləyən məsələdir. Mirzoyan son açıqlamasında Bakıya minə xəritələrini təqdim etməyə hazır olduğunu da bildirib, amma üçüncü tərəfin iştirakı ilə. Bu isə ondan xəbər verir ki, İrəvan bütün bəhanələrdən istifadə edərək havadarlarından azı birini prosesə qoşmaq istəyir. Belə olan halda Rusiyanın seyrçi qalacağına da gözləmək olmaz ki, bu da sülhün əldə olunmasını əngəlləyəcək. Yeri gəlmişkən, yazı çapa hazırlanarkən məlum oldu ki, Ermənistan hökuməti Avropa İttifaqının müşahidə missiyasının statusu haqqında sazişin ratifikasiyası məsələsinə baxacaq. Artıq məsələ Ermənistan hökumətinin iclasının gündəliyinə daxil edilib. Xatırladaq ki, Al-nin Ermənistandakı müşahidə missiyasının statusu haqqında Saziş 2023-cü ilin noyabrında imzalanıb. Saziş

nürlər, indiki durumda sülhə yaxınlaşma sevilir, yoxsa uzaqlaşma?

Politoloq, ermənişünas alim Qafar Çaxmaqlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, son zamanlar Azərbaycanla sülh müqaviləsi ilə bağlı Ermənistan rəsmilərinin bir-birinə zidd münasibətlərinin şahidi oluruq: "Bu, onu göstərir ki, Ermənistanın bu prosesin aparılması ilə bağlı vahid mövqeyi yoxdur. Hələ indi Ararat Mirzoyan qənaətə gəlib ki, sülh müqaviləsinin harada imzalanmasının elə də ciddi əhəmiyyəti yoxdur, əsas məsələ onun məzmunudur, prinsiplərdir. Bunlar hamısı Azərbaycan tərəfindən təklif olunan paketdə təqdim olunub və Ermənistan bu təklifləri qəbul etdiyini də bir neçə dəfə ifadə edib. Amma dilə gətirilməsə də, indi belə bir problem ortaya çıxıb ki, bu müqavilə bağlansa, o, Konstitusiyaya Məhkəməsinə təsdiq olunacaqmı? Paşinyan deyəndə ki, Ermənistanın Konstitusiyası nəinki dəyişməli, yenisi qəbul edilməlidir, o, bağlanacaq müqavilənin dövlətin konstitusiyasına uyğun olmasının şərt olduğunu nəzərdə tutur".

Azərbaycanın daxili dövlət borcunda kəskin artım baş verib. Maliyyə Nazirliyinin 2023-cü ilin dövlət büdcəsinin icrasına dair ilkin operativ məlumatına əsasən, 2023-cü il 31 dekabr tarixinə daxili dövlət borcu 15 milyard 866,4 milyon manat təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, daxili dövlət borcunun məbləği 2023-cü ilin əvvəli ilə müqayisədə 11 milyard 678,2 milyon manat həcmində artıb.

Maliyyə Nazirliyinin izahatına əsasən, artımın əsas səbəbi 9 milyard 351,0 milyon manat məbləğində dövlət zəmanətli öhdəliklərin dövlət borcuna aid edilməsi, həmçinin nazirlik tərəfindən dövlət istiqrazlarının yerləşdirilməsidir. Sonuncu isə dövlət borcunun idarə edilməsi strategiyasına uyğun olaraq ölkədəki qiymətli kağızlar bazarının inkişafının dəstəklənməsi, habelə xarici dövlət borcunun ümumi dövlət borcundakı xüsusi çəkisinin mərhələli şəkildə azaldılması və daxili borcla əvəzləşdirilməsi məqsədilə həyata keçirilir. Bu iki amilin təsiri ilə Azərbaycanda daxili dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 2023-cü ilin 01 yanvar tarixinə olan göstərici ilə müqayisədə 9,8 faiz-bəndi artaraq 3,1 faizdən 12,9 faizə çatıb. Ötən il ərzində Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 2 milyard 327,2 manatlıq istiqrazlar yerləşdirilib.

Nazirliyin məlumatına görə, ümumi dövlət borcunun tərkibində xarici dövlət borcunun xüsusi çəkisi son 5 ildə 29,8 faiz-bənd azalaraq 92,6 faizdən 62,8 faizə enib, daxili dövlət borcunun xüsusi çəkisi isə müvafiq olaraq (dövlət borcuna yenidən aid edilmiş 9 milyard 351,0 milyon manat dövlət zəmanətli öhdəliklər istisna olmaqla) 7,4 faizdən 37,2 faizədək artıb.

2023-cü ilin 31 dekabr tarixinə xarici dövlət borcu 6 milyard 480,7 milyon ABŞ dolları (11 milyard 17,2 milyon manat) ekvivalentində və ya Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) 9,0 faizini təşkil edib. 2023-cü il 1 yanvar tarixinə olan göstərici ilə müqayisədə xarici dövlət borcunun məbləği mütləq ifadədə 212,5 milyon ABŞ dolları (361,2 milyon manat) və ya 3,2 faiz azalıb.

Azərbaycanla beynəlxalq maliyyə təşkilatları arasında imzalanmış kredit sənədləri çərçivəsində 2023-cü il ərzində 148 milyon ABŞ dolları (251,6 milyon manat) məbləğində kredit vəsaitindən istifadə edilib.

2023-cü ilin dövlət büdcəsində dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclərin maliyyə-

Azərbaycanın daxili dövlət borcu kəskin artdı - səbəblər...

Hesablama Palatası maraqlı fakt aşkarlayıb; təhlillər onu göstərir ki...

ləşdirilməsinə 1 milyard 182,5 milyon manat proqnoza qarşı 1 milyard 31,9 milyon manat yönəldilib. Bu isə proqnozdan 150,6 milyon manat azdır (12,7 faiz). Sözügedən vəsaitin 772,3 milyon manatını xarici dövlət borcu üzrə xərclər (254,8 milyon manat əsas borc və 517,5 milyon manat faiz borcu), 259,6 milyon manatını isə daxili dövlət borcu üzrə faiz borcu təşkil edib.

2023-cü ilin dövlət büdcəsində dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclər üzrə 150,6 milyon manat məbləğində qənaət olunmuş vəsait (o cümlədən xarici dövlət borcu üzrə 145,2 milyon manat, daxili dövlət borcu üzrə isə 5,4 milyon manat) "Dövlət borcu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 13.2.4-cü maddəsinə uyğun olaraq "Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondu"na köçürülüb.

Hesablama Palatasının 2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsinə verdiyi rəyden aydın olur ki, layihədə dövlət borcuna xidmət xərclərində nəzərdə tutulmuş 1 milyard 972,6 milyon manat məbləğində vəsait cari ilin proqnozlaşdırılmış dövlət büdcəsi gəlirlərinin təqribən 5,8 faizi, xərclərinin isə 5,4 faizi səviyyəsindədir. Bu isə

2023-cü ilin proqnozu ilə müqayisədə gəlirlər üzrə 2,3 faiz bəndi, xərclər üzrə isə 2,1 faiz bəndi artım deməkdir.

Palata bildirir ki, bu il üzrə dövlət borcuna xidmət xərcləri artımla proqnozlaşdırılıb: "Xərclər yalnız birbaşa cəlb edilmiş kreditlərə xidmət üzrə nəzərdə tutulan vəsaiti əhatə etmiş, dövlət zəmanəti ilə təmin edilmiş bir sıra dövlət müəssisələrinin əvəzinə həyata keçiriləcək ödənişlər isə proqnoza daxil edilməmişdir. Məlumatlara əsasən, 2024-cü ilin dövlət büdcəsi xərclərinin xarici dövlət borcu üzrə xidmət xərclərinin tərkibində proqnozlaşdırılan vəsait yalnız hökumət tərəfindən birbaşa cəlb edilmiş kreditlər üzrə nəzərdə tutulmuş, Azərbaycan Respublikası hökumətinin müvafiq razılıqlarına əsasən bir sıra dövlət müəssisələrinin dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş öhdəlikləri üzrə növbəti ildə həyata keçirilməli olan 322,8 milyon manat məbləğində vəsait isə dövlət borcuna xidmət xərclərinin strukturundan çıxarılmışdır".

Palata bu il ərzində daxili borclarmanın artması-nın bir sıra risklər yarada-cağı qənaətindədir: "2024-cü ildə birbaşa xarici dövlət borcu üzrə 2 milyard 363,0 milyon manat (1 milyard 390,0 milyon ABŞ dol-

ları), o cümlədən 2024-cü ildə vaxtı çatın beynəlxalq maliyyə bazarlarında yerləşdirilmiş xarici valyuta nominalı dövlət qiymətli kağızları (avrobonclar) üzrə 1 milyard 530,0 milyon manat (900,0 milyon ABŞ dolları) əsas borc ödənişlərinin xarici investitorlara geri ödənilməsi proqnozlaşdırılır. Qeyd edək ki, bu öhdəliklərin 850,0 milyon manat (500,0 milyon ABŞ dolları) məbləğində hissəsinin dövlət büdcəsi xərclərindən, qalan 680 milyon manat hissəsi və eyni zamanda növbəti il üzrə xarici kreditlərin əsas borc ödənişləri üzrə ödənilməli olan 833,0 milyon manat (cəmi 1 milyard 513,0 milyon manat, 890 milyon ABŞ dolları) məbləğində öhdəliyin daxili maliyyə bazarlarında dövlət istiqrazlarının yerləşdirilməsindən cəlb olunacaq vəsait hesabına ödənilməsi nəzərdə tutulur ki, bu isə öz növbəsində 2023-cü ildə müşahidə olunduğu kimi, cari ildə də yüksək faiz dərəcələri ilə bağlı əlavə risklərin yarana biləcəyi perspektivində əhəmiyyətli faktor təşkil edir. Həmçinin dövlət istiqrazlarının orta ödəniş müddətinin (ATM) qısa olması, yerli maliyyə bazarlarının kifayət qədər inkişaf etməməsi və aşağı likvidliyi, eyni zamanda bazar iştirakçılarının məhdud sayda olması növbəti il-

lərdə emissiya edilməsi planlaşdırılan dövlət istiqrazlarının təkrar maliyyələşdirilməsi istiqamətində risk mənbəyi hesab olunur.

Təqdim olunmuş məlumatlara əsasən qeyd etmək olar ki, xarici borcun bir hissəsinin və əvvəlki illərdə yarlanmış daxili borc üzrə öhdəliklərin bağlanması məqsədi üçün 3,2 milyard manat, eyni zamanda büdcə kəsirinin bir hissəsinin maliyyələşdirilməsinin daxili borclarına hesabına qarşılınması ehtimalları diqqətə alındıqda tələb olunan emissiya təqribən 3,5-4,0 milyard manat təşkil edər. Lakin bu emissiya prosesinin faktiki bazar şəraitində daha çətin şərtlərlə üzləməyə və əlavə faiz xərclərinə səbəb olacağı qənaətinə deyik".

Palatanın rəyində bildirilir ki, 2024-cü ildə birbaşa xarici dövlət borcu üzrə proqnozlaşdırılmış vəsaitin bir hissəsinin, əvvəlki illərdə emissiya edilmiş vaxtı çatacaq əsas borc ödənişlərinin, həmçinin büdcə kəsirinin daxili borclarına hesabına maliyyələşdirilməsinin nəzərdə tutulması borclarmanın və faiz ödənişlərinin əhəmiyyətli dərəcədə artımına səbəb ola bilər: "Daxili dövlət borcu üzrə ödənişlər dövlət büdcəsinin tərkibində 2024-cü il üçün 500,0 milyon

manat məbləğində nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin ümumi məbləğinin 25,3 faizinə, habelə dövlət büdcəsi gəlirlərinin 1,5 faizinə, dövlət büdcəsi xərclərinin isə 1,4 faizinə bərabərdir. Bu, 2023-cü ilin müvafiq proqnoz göstəricisindən 235 milyon manat və ya 88,7 faiz çoxdur.

2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsində dövlət borcuna xidmət xərclərinin cari ilin proqnozuna nisbətən 790,1 milyon manat (o cümlədən daxili dövlət borcuna xidmət xərclərində 235,0 milyon manat, xarici dövlət borcuna xidmət xərclərində isə 555,1 milyon manat) və ya 66,8 faiz artmasının səbəbi kimi təqdim olunmuş izahatda növbəti ildə xarici dövlət borcu üzrə əsas borc ödənişlərinin 850,9 milyon manat hissəsinin dövlət büdcəsinin xərclərində əks olunması, eyni zamanda dünyanın aparıcı mərkəzi bankları tərəfindən beşmilyar faiz dərəcələrinin, həmçinin Mərkəzi Bank tərəfindən faiz dəhlizi parametrlərinin qaldırılması nəticəsində faiz xərclərinin 341,6 milyon manat, o cümlədən xarici dövlət borcu üzrə hökumət tərəfindən cəlb edilmiş kreditlərin faiz xərclərinin 106,6 milyon manat, daxili maliyyə bazarında yerləşdirilən dövlət istiqrazları üzrə faiz xərclərinin 235,0 milyon manat həcmində artması göstərilmişdir".

Palatanın apardığı təhlillər onu göstərir ki, büdcə xərclərinin əhəmiyyətli hissəsi əsasən ilin sonunda həyata keçirildiyindən həmin vəsaitlər büdcə hesabatında tam icra kimi göstərilərsə də, vəsaitlər publik hüquqi şəxslərin, fondların, dövlət müəssisələrinin bank hesablarında qalır ki, bu da sonradan qısamüddətli emissiya edilmiş qiymətli kağızlara yönəldilir. Qısamüddətli qiymətli kağızların müddəti bitdikdə bu vəsait təşkilat tərəfindən dövlət büdcəsindən əlavə faizlə geri alınır.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Son günlər üçüncü dünya müharibəsinin anonsları artıq verilməyə başlanıb. Düzdür, Ukrayna-Rusiya savaşı, İsrail-HƏMAS müharibəsi təmsalında dünya qütbləri arasında uzun müddətdir müharibə getdiyini söyləyə bilərik.

Ancaq indi açıq şəkildə NATO-Rusiya, yaxud da Qərblə Rusiya arasında müharibə başlayacağı ilə gətirilir. Bu, artıq üçüncü dünya müharibəsinin başlaması anlamına gəlir. Almaniyanın müdafiə naziri Boris Pistorius hesab edir ki, Qərb ölkələri yaxın 3-5 il ərzində Rusiya ilə mümkün müharibəyə hazırlaşmalıdırlar. Bu barədə o, "ZDF" telekanalının efirində danışib: "Hərbi ekspertlər Rusiyanın hərbi əməliyyatlarına başlaya bilməsi üçün bir neçə il lazım olacağından çıxış edirlər. Bu, yalnız təxmin-

NATO-Rusiya toqquşması: an məsələsi - III dünya müharibəsinin astanasındayıq?

Almaniyanın müdafiə naziri və alyansın baş katibi həyəcan təbili çalır; heç vaxt olmadığı qədər bir eskalasiya riski var

yınmağa çalışırlar. Böyük Britaniyanın "Daily Mail" nəşrinə sözügedən mövzu ilə bağlı maraqlı bir məqalə yayımlanıb. Həmin məqaləyə görə, Rusiya-NATO müharibəsi 3 mərhələni əhatə edəcək. Nəşrin ekspertləri əmin-dir ki, Rusiya Federasiyasının NATO-ya qarşı ehtimal olunan müharibəsi irimiq-

uğurlu olarsa, ruslar işğal Baltıqyanı ölkələrdən birinə - Litva, Estoniya və ya Polşaya qədər genişləndirəcəklər. Sonra Rusiya donanması, iqtisadi və təhlükəsizlik baxımından beynəlxalq ticarət üçün yeni bir marşruta çevriləcək Şimal Dəniz Marşrutunu nəzarət altına almağa çalışacaq.

rakını görməkdəyik. Hazırda NATO və Rusiya, yaxud Şərq-Qərb toqquşması proksi müharibə səviyyəsində davam etməkdədir. Əgər hər iki qoşunlar üz-üzə dayansalar, o zaman dünya cəhənnəmə çevrilə bilər. Amma indiki həyəcan göz qabağındadır. NATO 90 minlik qoşunla təlimlərə başlayıb. 1988-ci ildə 120

Bayden: "Respublikaçılar Trampın namizədliyini irəli sürəcəklər"

Nyu-Hempşir ştatında keçirilən praymerizin nəticələrindən sonra ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Trampın prezident seçkisində Respublikaçılar Partiyasının namizədi kimi iştirak edəcəyi bəlli olub.

Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, bu barədə çərşənbə axşamı ölkənin hazırkı lideri Co Bayden bəyan edib.

"Artıq aydın oldu ki, Donald Tramp Respublikaçılar Partiyasından prezidentliyə namizəd olacaq", - deyər dövlət başçısı bildirib. Amerika lideri qarşıdan gələn seçkilərdə "stavkaların həmişəkindən daha yüksək olacağını" vurğulayıb. Bayden qeyd edib ki, seçkilərdə o, tək cə demokratlardan deyil, bəzi respublikaçıların, eləcə də heç bir partiyaya mənsub olmayan vətəndaşların dəstəyinə ümid edir.

Bundan əvvəl Ağ Evin keçmiş rəhbəri Donald Tramp 2024-cü ildə ABŞ prezidentliyinə keçiriləcək ilkin seçkilərdə qalib gəldiyini açıqlayıb. O, indiki qələbənin onun üçün çox vacib olduğunu qeyd edərək, noyabrda ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkilərində də qələbə qazanacağına əminliyini bildirib.

□ Musavat.com

Kreml: "İsveçin NATO-ya üzvlük müraciətinin təsdiqlənməsi Türkiyənin suveren qərarıdır"

İsveçin NATO-ya üzv olmaq üçün müraciətinin təsdiqlənməsi Türkiyənin suveren qərarıdır.

"Report"un Rusiya bürosunun məlumatına görə, bunu Rusiya prezidenti Vladimir Putinin mətbuat katibi Dmitri Peskov deyib.

"Türkiyə hələ də Şimali Atlantika Alyansının üzvüdür. Bu, açıq-aydın faktıdır. Onun öz öhdəlikləri, bu alyansla bağlı müttəfiqləri ilə danışıqlar prosesi var. Bu, Türkiyənin suveren qərarıdır", - o bildirib.

Xatırladaq ki, yanvarın 23-də Türkiyə parlamenti İsveçin alyansa qoşulması ilə bağlı protokolun ratifikasiyası haqqında qanun layihəsini təsdiqləyib.

dir, heç kim dəqiq bilmir. Və biz bu müddətdən - yaxın 3-5 ildən intensiv şəkildə silahlanmaq üçün istifadə etməliyik". Nazir qeyd edib ki, söhbət hər hansı konkret hücum hazırlaşmaqdan deyil, "nə vaxt baş verib-verməyəcəyi bilinməyən" təhlükəni dəf etməyə hazırlaşmaqdan gedir: "Belə olan halda, bu o deməkdir ki, siz tam silahlanmısınız və biz NATO müttəfiqlərimizlə birlikdə bunu edirik".

Boris Pistorius Bundesver briqadasının Litvada planlaşdırılan yerləşdirilməsini bununla izah edib. Vurğulayıb ki, briqada "2027-ci ilədək tam döyüş hazırlığı" vəziyyətinə gətiriləcək. Alman nazir yaxın 3-5 ildə üçüncü dünya müharibəsinin anonsunu vermiş oldu. Yəni savaşa əsas tərəflərdən biri Almaniya ola bilərmi? NATO baş katibi Yens Stoltenberg isə açıqlayıb ki, alyans Rusiya ilə münəqişə həddinə çatıb, bundan ya-

yaslı kiberhücumlar və Şərqi Avropaya endirilən raket zərbələri ilə başlayacaq. Çox güman ki, Rusiya Avropa ölkələrinin peyk rabitəsini məhv etməyə cəhd edə bilər. "Rusiya Avropadakı mülki hədəflərə qarşı yüzrlərlə uzaq mənzilli, dəqiq idarə olunan raketlərdən istifadə etməkdən çəkinməyəcək", - ABŞ Ordusunun Avropadakı keçmiş komandanı Ben Qodces deyib.

O, həmçinin əlavə edib ki, ruslar bu hərbi cinayətlərin nəticələrinə əhəmiyyət verməyəcəklər. Ekspert hesab edir ki, dəniz limanları, hava limanları və nəqliyyat qovşaqları, hətta hərbi qərargahlar və aerodromlar da təhlükə altındadır. Raket zərbələri və kiberhücumların ardınca quru, dəniz və hava hücumları ola bilər. Ekspertlər hesab edirlər ki, hücumlar Polşa, Litva və Rusiyanın Kalininqrad vilayətini birləşdirən Suvalki dəhlizində başlaya bilər. Dəhlizin ələ keçirilməsi

Ekspertlər hesab edir ki, İran, Çin və Şimali Koreya bu müharibədə Rusiyanın tərəfini tuta bilərlər. Məsələn, Çin Rusiya ilə NATO arasındakı müharibədən Tayvanı işğal etmək üçün istifadə edə bilər. Lakin Çinin Avropa üçün birbaşa təhlükə yaratması ehtimalı azdır. İran isə NATO ilə münəqişədə Rusiyanın tərəfində birbaşa iştirak edə bilər. Analitiklər əmindir ki, Rusiya NATO ilə müharibədən çəkindirilə bilər. Godces qeyd edib ki, yuxarıda təsvir edilən ssenari qaçılmaz deyil, lakin bunun üçün biz təhlükəni aydın şəkildə başa düşməliyik.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova konfliktin gəldikcə dərin və coğrafi cəhətdən geniş miqyas aldığı qənaətinədir. Onun hesablamalarına görə, Şimali Koreya, Çin, Rusiya və İran bir qütbə, kollektiv Qərb, xüsusən anqlosakson dünyası bir tərəfdədir: "Biz müxtəlif münəqişə ocaqlarında oxşar oyunçuların iştirakı

minlik qoşunla təlimlər keçirilmişdi, indi Rusiyanın həndəvərində 90 minlik NATO ordusu təlimlər edir. Təbii ki, Avropa savaşın hənirtisini hiss etməyə yaxındır".

Ekspertə görə, sadəcə, hər iki qütb bilir ki, savaşın başlanması hamı üçün fəlakət deməkdir: "Çünki sonu görünməyən bir müharibə ola bilər. Bununla belə, Qərb Şərqlə hər zaman qarşıdurmanı davam etdirəcək. Məqsəd Avrasiya qitəsini, avrasiyaçılığı məğlub etmək, dişlərini çəkməkdir. Ukrayna müharibəsi rusların dişsiz bir vəziyyətə gətirilməsi üçün hesablanmış uzunmüddətli strateji müharibədir. Elə Belqorodda təyyarə hadisəsi göstərdi ki, Rusiyanın yaxasından əl çəkməyəcəklər. Onu strateji olaraq bir tələyə salıblar. Oradan çıxmaq isə illərlə mümkün olmayacaq. Yeni həm savaş, həm sanksiyalar davam etdiriləcək".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Məsəvat"

Gülşən Orucova

6 nömrəli məktəblə bağlı iclas keçiriləcək

VII sinif şagirdlərinin məktəblərini dəyişdirməsi tövsiyə ediləcək

Bakı şəhər 6 nömrəli məktəb-liseydə II sinif şagirdinin istismara məruz qaldığı ilə bağlı yayılan məlumatlara aydınlıq gətirilib.

Bu barədə məktəb-liseyin direktoru Gülşən Orucova APA-ya açıqlamasında məlumat verib. O bildirib ki, sözügedən məsələ ilə bağlı yanvarın 10-da onlara müraciət daxil olub və şikayətçi valideynə, yaxınlarına kamera görüntülərini izləmək üçün şərait yaradılıb.

"İddia edilirdi ki, hadisə yaxın günlərdə baş vermiş ola bilər. Biz həttə onlara dekabrın 4-dən bəri qeydə alınan bütün görüntülərə baxmaları üçün imkan yaratmışıq. Müraciət daxil olduqdan sonra bununla əlaqədar biz Səbəyel Rayon Polis İdarəsinə rəsmi şəkildə müraciət etdik. Müraciətdən sonra oradan nümayəndə məktəbə gəldi və şagirdlərlə söhbət aparıldı. Prosesə psixoloq da cəlb olunub və onun iştirakı ilə də şagirdlərlə profilaktik söhbət aparılıb".

Direktor qeyd edib ki, aparılan araşdırma zamanı sadəcə 7-ci sinif şagirdlərinin telefonlarında onların yaş həddinə uyğun olmayan qeyri-etik videolar aşkarlanıb: "Yəqin ki, həmin şagirdlər videonu öz aralarında bölüşüblər. Mən həmin gündən etibarən valideyn qruplarında aparılan yazışmalardan sonra valideynlərlə də ayrılıqda görüşdüm. Onlara bütün məlumatları verdik".

Direktor qeyd edib ki, hadisə ilə əlaqədar Elm və Təhsil Nazirliyinə, Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Təhsil Agentliyinə də dərhal məlumat verilib, qurum rəsmiləri məktəbə gələrək vəziyyətlə tanış olublar: "Zorakılıq faktı qətiyyənlə aşkarlanmayıb. Lakin sözügedən VII sinif şagirdlərinin təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün valideynlərinə onların məktəblərini dəyişdirilməsi tövsiyə edilib. Ötən gün şagirdlərin başqa məktəbə yerdəyişmə edildiyi barədə məlumat yayılıb. Lakin yerdəyişmə mərkəzləşmiş sistem üzərindən aparılır. Bu gün biz sistmə baxmışıq, şagird yerdəyişməsi edilməyib. Sadəcə olaraq, mən açıqlama verəndə də onların məktəbdən çıxarılmadığı, sadəcə, cümə günü məktəbdə olmadığını qeyd etmişdim. Təəssüf ki, bu barədə məlumat da təhrif olunmuş formada yayımlanıb".

Gülşən Orucova həmçinin bildirib ki, hadisə ilə əlaqədar məktəbdə mühafizə sistemi gücləndirilib, müəllimlərin mərtəbələrə növbətçiliyi artırılıb, psixoloqların işi gücləndirilib, bütün mərtəbələrə, siniflərə, hətta tualetlərin girişində kameraların sayı artırılıb: "Övladının istismara məruz qaldığını iddia edən valideyn digər şagirdlərin məktəbdən uzaqlaşdırılmasını tələb edib. Lakin fakt öz təsdiqini tapmırsa, həmin şagirdlərin uzaqlaşdırılması barədə qərar qəbul edə bilərik. Bu gün pedaqoji iclas da keçiriləcək. VII sinif şagirdlərinin valideynləri ilə bir daha söhbət aparılacaq".

Direktorun sözlərinə görə, istismara məruz qaldığı deyilən şagird məktəbdə təhsilini davam etdirir: "Lakin valideyni onun məktəbinin dəyişdirilməsini istəyir. Uşağın psixoloji vəziyyəti də qaydasındadır, pozitiv vəziyyətdə olan şagirdir. Məktəblərdə şagirdlərə smart telefonlar qadağan olunub. 4 ildir biz bunlarla mübarizə aparırıq. Dərslər başlayanda mobil telefonlar yığılır və dərslər sonra özlərinə paylanılır. Uşağa smartfon telefon ehtiyac deyil. Əlaqə saxlamaları üçün adi telefon da yetərlidir. Biz valideynlərə tövsiyə edirik ki, bu qaydalara riayət etsinlər".

Son vaxtlar yeniyetmə və gənclər arasında kriminallaşma açıq şəkildə hiss olunur. Xüsusən Tik-Tokda səhifələri, şərhləri, paylaşımaları izləyərkən dramatik durumun şahidi oluruq.

Müşahidələr göstərir ki, yeniyetmə və gənclərin əksəri cibində bıçaq gəzdirir, kriminal avtoritetləri yamsılayırlar...

Son olaraq Gəncədə XI sinif şagirdi Raul Rəhimovun

həmyaşıdı tərəfindən məktəbin önündə bıçaqlanaraq qətlə yetirilməsi məsələni bir daha aktuallaşdırıb.

Məktəbin qarşısında bıçaqlanaraq öldürülən Raul Rəhimovun qardaşı **Ramal**

Yeniyetmə və gəncləri kriminallaşmaqdan necə qurtaraq - təklif

Rəhimov deyib ki, Raulla onu bıçaqlayan Fərid Şabanov arasında problemlər əvvəldən olub: "Aralarında olan münasibət bura qədər gəlməmişdi. Keçən il oturdub həttə söhbət edirdilər, gülürdülər, ortam mülayimləşmişdi. Amma bu tədris ilindən münasibət yenidən gərginləşmişdi. Hətta ailələr də görüşmüşdü, uşaqlar qarşılaşmışdı və onlara ciddi xəbərdarlıq olmuşdu"...

Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin Gəncə-Daşkəsən Regional Təhsil İdarəsinin İnzibati təşkilat sektorunun müdiri Azər İbrahimov "Qafqazinfo"ya bildirib ki, qətl törətməkdə şübhəli bilinərək saxlanılan 2007-ci il təvəllüdü F.Şabanov hadisədən əvvəl məktəbə daxil olmağa çalışıb: "Lakin məktəbin məsul şəxsləri onun məktəb binasına daxil olmasına icazə verməyiblər. O, məktəbdən çıxarılarkən əsəbi halda şagirdlərlə mübahisə edib. Həmin vaxt dərslər gələn şagird Rəhimov Raul Bextiyar oğlu ilə də arasında münaqişə yaranıb. Mübahisə zamanı kənar şəxs Raul Rəhimova bıçaq xəsarəti yetirib".

İdarə rəsmisi bildirib ki, F.Şabanov 10-cu sinifdə təhsilini yarımçıq dayandırır: "O, valideynin ərizəsi əsasında orta məktəbdəki təhsilini dayandırıb və ondan sonra heç bir məktəbdə təhsilə davam etməyib".

Onu da xatırladaq ki, 2022-ci ilin aprel ayında da Gəncə şəhəri M.P.Vaqif adına 8 nömrəli tam orta məktəbdə şagird qızlardan biri sinif yoldaşını bıçaqlamışdı.

Beləliklə, 16-17 yaşlı gənclər artıq uzun müddətli kriminalyönlü problemlərə meyillənib.

Belə hallar çoxdur və sosial şəbəkələrdə insanlar həyəcan təbili çalırlar.

Pedaqog, QHT sədri Gülnarə Əmiraslanova son olayları şərh edərək, yazıb: "10-11-ci siniflərdə mən də dərslər deyirəm. Qarşımda 3 növ şagird oturur. Söhbət oğlanlardan gedir. 1. Bütün günün repetitor yanında keçirməklə Azərbaycan və dünyanın nüfuzlu universitetlərində təhsil almaq arzusunda olan. 2. Məktəbə mütəmadi gəlib, dərslərdən sonra yarı-ac-yartox restoranlarda, şadlıq evlərində gecəyə qədər ofisiantlıq edib ailəsinə 10 manat pul aparan, səhər yorğunluqdan 1-ci saata gəciken. 3. Kriminal "avtoritetlərin" fanatına çevrilib başına başqa siniflərdən özünəbənzər uşaqlardan dəstə toplamağa çalışan və həyatını məhv edən. Sonuncularla daha çox işləməliyik. Həqiqətən fəlakətlə üz-üzəyik".

Bəs hansı tədbirləri görmək olar? Məktəblərdə tərbiyəvi, maarifləndirici tədbirlər təşkil olunmalıdır. Yuxarı sinif şagirdləri ilə sivil həyata dair proqramlar, layihələr icra olunması effekt verərmir?

Mövzu ilə bağlı **Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov** "Yeni Müsavat"a danışib. Məclət vəkili qeyd edib ki, zaman-zaman məktəblərdə baş verən kriminal hadisələr həm məktəblərdə, həm də ailələrdə tərbiyə işinə xüsusi həssaslıqla yanaşılmasının nə qədər böyük əhəmiyyətə malik olduğunu bir daha göstərir: "Hər zaman qeyd etdiyim kimi, məktəbin işi yalnız təhsil vermək deyil, məktəb həm də tərbiyə müəssisəsidir. Tədrislə tərbiyə işi paralel aparılmalıdır. Hətta deyərdim belə hadisələrin baş verməməsi üçün tərbiyə işinə daha çox önəm verilməlidir.

Əgər əvvəlki dövrlərdə kriminal hadisələr daha çox böyük insanlar arasında baş verirdisə, indi biz kriminal hadisələrin də günü-gündən daha da cavanlaşdığını müşahidə edirik.

Proseslərin təhlili onu göstərir ki, belə halların baş verməsi artan xətt üzrə davam edəcək. Bu gün gənclərdə kriminal aləmə meylin artması, onların daha çox kriminal əhval-ruhiyyəli mahnılara qulaq asmaları bunu bir daha təsdiq edir.

Düşünürəm ki, barədə ciddi düşünməyin və real addımlar atmağın vaxtı çoxdan çatıb. Əks halda, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, belə hadisələrin gələcəkdə daha çox baş verəcəyi ehtimalı çox yüksəkdir.

Burada belə bir haqlı sual yaranır ki, belə hadisələrə görə kim məsuliyyət daşıyır? Hesab edirəm məsuliyyət bütün tərəflərin üzünə düşür. Ancaq daha çox məsuliyyəti məktəblərimiz daşıyır. Onlar belə halların baş verməməsi üçün nə etməliyik sualı barədə ciddi düşünməlidir".

Ceyhun Məmmədov bu gün müxtəlif səbəblərdən valideynlərin övladlarına kifayət qədər vaxt ayıra bilmədiyini vurğulayıb: "Digər bir məqam isə ondan ibarətdir ki, bəzi ailələr bu tərbiyəni vermək iqtidarında deyillər. Məsələnin ən ciddi tərəflərindən biri də budur. Belə olduğu halda isə yük daha çox məktəblərin və müəllimlərin üzünə düşür.

Əvvəl də qeyd etdiyim kimi, düşünürəm ki, təhsil sa-

maga çalışan və həyatını məhv edən. Sonuncularla daha çox işləməliyik. Həqiqətən fəlakətlə üz-üzəyik".

Bəs hansı tədbirləri görmək olar? Məktəblərdə tərbiyəvi, maarifləndirici tədbirlər təşkil olunmalıdır. Yuxarı sinif şagirdləri ilə sivil həyata dair proqramlar, layihələr icra olunması effekt verərmir?

Mövzu ilə bağlı **Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov** "Yeni Müsavat"a danışib. Məclət vəkili qeyd edib ki, zaman-zaman məktəblərdə baş verən kriminal hadisələr həm məktəblərdə, həm də ailələrdə tərbiyə işinə xüsusi həssaslıqla yanaşılmasının nə qədər böyük əhəmiyyətə malik olduğunu bir daha göstərir: "Hər zaman qeyd etdiyim kimi, məktəbin işi yalnız təhsil vermək deyil, məktəb həm də tərbiyə müəssisəsidir. Tədrislə tərbiyə işi paralel aparılmalıdır. Hətta deyərdim belə hadisələrin baş verməməsi üçün tərbiyə işinə daha çox önəm verilməlidir.

Əgər əvvəlki dövrlərdə kriminal hadisələr daha çox böyük insanlar arasında baş verirdisə, indi biz kriminal hadisələrin də günü-gündən daha da cavanlaşdığını müşahidə edirik.

Proseslərin təhlili onu göstərir ki, belə halların baş verməsi artan xətt üzrə davam edəcək. Bu gün gənclərdə kriminal aləmə meylin artması, onların daha çox kriminal əhval-ruhiyyəli mahnılara qulaq asmaları bunu bir daha təsdiq edir.

Düşünürəm ki, barədə ciddi düşünməyin və real addımlar atmağın vaxtı çoxdan çatıb. Əks halda, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, belə hadisələrin gələcəkdə daha çox baş verəcəyi ehtimalı çox yüksəkdir.

Burada belə bir haqlı sual yaranır ki, belə hadisələrə görə kim məsuliyyət daşıyır? Hesab edirəm məsuliyyət bütün tərəflərin üzünə düşür. Ancaq daha çox məsuliyyəti məktəblərimiz daşıyır. Onlar belə halların baş verməməsi üçün nə etməliyik sualı barədə ciddi düşünməlidir".

Ceyhun Məmmədov bu gün müxtəlif səbəblərdən valideynlərin övladlarına kifayət qədər vaxt ayıra bilmədiyini vurğulayıb: "Digər bir məqam isə ondan ibarətdir ki, bəzi ailələr bu tərbiyəni vermək iqtidarında deyillər. Məsələnin ən ciddi tərəflərindən biri də budur. Belə olduğu halda isə yük daha çox məktəblərin və müəllimlərin üzünə düşür.

Əvvəl də qeyd etdiyim kimi, düşünürəm ki, təhsil sa-

Ceyhun Məmmədov: "Proseslərin təhlili onu göstərir ki, belə halların baş verməsi daha da artacaq"

Nadir İsmayil: "Baş verənlərin əsas səbəbini virtuallığın ifrat həddində görürəm"

Gülnarə Əmiraslanova:

"Həqiqətən fəlakətlə üz-üzəyik"

həsində mövcud problemlərin araşdırılması üçün ayrıca bir mərkəzin fəaliyyətinə ciddi ehtiyac var. Əvvəl bu və ya digər formada bu funksiyaları yerinə yetirirdi. Sonradan iki qurum birləşdirildi və fəaliyyət daha çox başqa istiqamətə yönləndirildi.

Bütün hallarda gələcəkdə məktəblərimizdə belə halların təkrarlanmaması üçün həm ailələrimizin, həm də məktəblərimizin üzünə çox ciddi vəzifələr düşür. Bunun üçün bütün tərəflər ciddi cəhdə çalışmalıdır. Həqiqi nəticə yalnız onda ola bilər".

Tanınmış təhsil mütəxəssisi Nadir İsmayilov isə qeyd edib: "Baş verənlərin əsas səbəbini virtuallığın ifrat həddində görürəm. Yeniyetmə və gənclərin virtual aləmə ifrat dərəcədə meyl etməsinin, günün böyük hissəsini sosial şəbəkələrdə keçirməsinin, sosial platformalardakı yazışmalarının və telekanallarda yayımlanan şou xarakterli bayağı proqramlarının əks təsirinə bu kimi fəsadlara yol açacağını qabaqcadan görməli, yeniyetmə və gənclərin məktəbə çox-funksiyalı telefonlarla gəlməsinin qarşısını almaq üçün qabaqçılıq tədbirlər həyata keçirməli idik.

Dünyanın bir çox ölkələrində "TikTok" platformasına qadağa qoyulduğu və bu kimi qadağalar davam etməkdə olduğu halda, məktəb və valideynin imkanları daxilində yeniyetmə və gəncləri sosial şəbəkə asılılığından təcrid etmək üçün əməli tədbirlər görülmədi. Nə məktəb, nə də valideyn uşaqlara və yeniyetmələrə onların əsas vəzifələrinin oxumaq, təhsillərini başa vurmaq, özlərinə müəyyən karyera qurmağın vacibliyini lazımi səviyyədə anlatmadı. Nəticədə məsələ hədə-qəşindən çıxaraq, cəmiyyətin ümumi məsələsinə, əslində bir növ sosial problemə çevrildi. Virtual aləmə ifrat dərəcədə meylimiz, günümüzün demək olar ki, böyük his-

səsinə sosial şəbəkələrdə keçirməyimiz bu kimi vəziyyətləri qaçılmaz edib. "İnsan özünə əyləncə və məşğuliyyət tapa bilməyəndə, başqalarını əyləndirməyə başlayır" deyimi artıq öz yerini tutub. Biz bu gün belə "əyləncə"lərlə əylənmək məcburiyyətində qalmışıq.

Əslində valideyn və məktəbin yaranmış vəziyyətdən çıxış yolu tapmasında aciz qalmasının artıq bir reallığa çevrildiyi ilə razılaşmaq zərurəti qalmışdır. Baş verənlərdə günahkar axtarışına çıxmış, istintaqın nəticələrinin ümidinə qalmış. Elə Gəncə şəhərində şagirdinin məktəbin önündə bıçaqlanması faktını götürək. İstintaqın nə ilə nəticələnməsindən və günah sahibinin kim olacağından asılı olmayaraq sual yaranır: Niyə əvvəlcədən aralarında ittiham olduğuunu həm məktəbdə, həm ailədə bildikləri halda qabaqçılıq tədbirlər görülməyib? Bir halda ki, ilkin ehtimala görə, hadisə qız üstündə baş verib, deməli, bu hal mütləq şəkildə həm ailə tərəfindən, həm də məktəb mühitində özünü bürüzə verməyə bilməzdi.

Günahkarın kim olduğunu araşdırıb qiymət vermək hüquq-mühafizə orqanlarının işidir. Bizim vəzifəmiz günahkar axtarmaq yox, günahə yol açan səbəbləri axtarmaqdır. Nə qədər ki, "günahı" doğuran səbəblər araşdırılıb tapılmıyacaq, "günahkar" axtarışı da bir o qədər davam edəcək...

Məktəblərimizdə zorakılıq hallarına dair xüsusilə son illər gündəmi zəbt edən olaylar sual doğurur ki, bu kimi arzuolunmaz halların baş verməsinə səbəb nədir, bu kimi təzahürlər nədən qaynaqlanırlar? Hesab edirəm ki, insanın münasibətlərin önünə keçən ifrat virtual ünsiyyətdən "əməkdaşlıq pedaqogikası" adlanan canlı ünsiyyətə keçmək məcburiyyətindəyik və müəllim-şagird-valideyn münasibətlərinin genişləndirilməsi yollarını axtarmalıyıq".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Son iki-üç ildə Gürcüstandan Azərbaycana maşın və şərab idxalı xeyli artıb. Konkret rəqəmlər bunu sübut edir. Ötən il Gürcüstandan Azərbaycana avtomobil ixracında rekord qeydə alınıb. (Modern.az) 2023-cü ildə bu ölkədən Azərbaycana 22 393 ədəd avtomobil gətirilib. Avtomobillərin ümumi dəyəri 437,233 milyon ABŞ dolları olub.

Gürcüstanın Milli Statistika İdarəsinin yaydığı məlumatdan aydın olub ki, ötən il Azərbaycana idxal edilən avtomobillərin ümumi dəyəri illik müqayisədə 128,72 milyon dollar və ya 41,72% artıb, sayı isə 8 059 ədəd və ya 26,46% azalıb.

Statistikaya əsasən ötən il Gürcüstanın Azərbaycana ixrac etdiyi avtomobillərin ümumi dəyəri son 10 ilin ən yüksək

zamanı gömrük və vergi güzəştləri tətbiq edilir.

Ötən il Gürcüstan Azərbaycana 899,54 min ABŞ dolları dəyərində 177,8 min litr üzüm şərabı ixrac edib.

Gürcüstanın Milli Statistika İdarəsinin hesabatında qeyd olunub ki, ixrac edilən məhsulun dəyəri illik ifadədə 238,38 min dollar və ya 36,05%, həcmi isə 7,05 min litr və ya 4,12% artıb.

Gürcüstandan maşın və şərab axını - səbəb inhisarçılıqdır, yoxsa...

Azərbaycan özü tranzit və keyfiyyətli istehsalçı ola bilməzmi?; ekspertlər hesab edir ki, monopolistlərin ucbatından bu sahələr inkişaf edə bilmir

göstəricisidir. 2023-cü ildə avtomobil ixracı Gürcüstanın əsas ixrac sektoru olub. Ötən il Gürcüstanın avtomobil ixracı illik müqayisədə 2 dəfə artaraq 2 milyard 126,57 milyon dollara çatıb. Gürcüstanın avtomobil ixracının 20,5%-i Azərbaycanın payına düşüb.

Ekspertlər deyir ki, Gürcüstandan avtomobil idxalının

2022-ci ildə Gürcüstan Azərbaycana 170,75 min litr üzüm şərabı ixrac edib ki, bunun da ümumi dəyəri 661,16 min dollar təşkil edib. Gürcüstan şərab istehsalçısı olsa da, maşın istehsalçısı deyil.

Gürcüstandan, sadəcə, Azərbaycana tranzit ölkə olaraq maşın daşınır. Azərbaycan regionun nəqliyyat habıdır.

dəcə, Avropaya çıxışı daha üstündür: "Eyni zamanda orada rüsumlar çox aşağıdır. Buna görə də maşınlar orada daha ucuzdur. Bizdə avtomobil bazarında hegemonluq edən alverçilər, dəllallardır. Yeri gələndə bəzi işbazlar, məmurlar var ki, maraq göstərir, bazarda qiyməti qaldırırlar, endirirlər. Yeni müxtəlif üsullarla təsir göstərir.

artmasının əsas səbəbi Azərbaycanda avtomobil qiymətlərində artımların olmasıdır. Belə ki, Azərbaycana son 10 ildə istehsal edilən maşınların gətirilməsi qadağan olunduğu üçün ölkə daxilində avtomobillərdə ciddi bahalaşma qeydə alınıb.

Digər maraqlı məqam Azərbaycanda hibrid avtomobillərə marağın artmasıdır. Bu avtomobillər də nisbətən ucuz qiymətə xaricdən gətirildiyi üçün bir çox insan bu maşınlara üz tutur.

Qeyd edək ki, tam elektrik mühərrikli, həmçinin istehsal tarixi üç ildən, mühərrikinin həcmi isə 2500 kub santimetrdən çox olmayan hibrid avtomobillərin ölkəyə idxalı

Bəs niyə biz maşınların birinci gətirilmə məntəqəsi ola bilmirik?

Şəraba gəlincə, Azərbaycanda da bu sahə hələ sovetlər dönməndən populyar olub. İndi ölkəmizdə xeyli şərab istehsal edən zavod var. Ancaq istehlakçılar keyfiyyət məsələsində Gürcüstan şərablarına üstünlük verir. Azərbaycan Gürcüstandan daha keyfiyyətli şərab istehsal edib, həm də xilə bazarı təmin edə, həm də xaricə satışı artırma bilməzmi? Bunlara nə mane olur?

Nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, Gürcüstan böyük bir avtomobil istehsalçısı deyil, sa-

lər. Onların ucbatından Azərbaycanda avtomobil bazarı həmişə Gürcüstandan asılı olub. Bizdə Ələt İqtisadi Zonası qurulur və orada artıq müəyyən işlərə başlanılıb. Gələcəkdə orada avtomobil istehsalı da baş tutacaq. Amma Azərbaycan bir nəqliyyat qovşağı olsa da, istər şərabçılıq, istərsə də avtomobil sektoru olsun, biz özümüzü dirçəldə bilməmişik. Çünki burada marağı üstün tutan adamlar çoxdur. Dövlətinin iqtisadi gücünün artmasına çalışmaq əvəzinə şəxsi maraqlar üçün mübarizə aparırlar. Bir-biri ilə rəqabət, düşmənçilik bu sektorda hiss olunan dərəcədir. Bu günə kimi nə qədər məmur həbs olunub, hamısının

araşdırılandan sonra milyonları çıxdı ortaya. Məmur hansısa rayonda maldarlıqla da məşğuldur, həmin ərazidə kənd təsərrüfatını çökürür ki, qoy hamı bundan asılı olsun. Avtomobil sektorunda da vəziyyət eynidir. Ona görə də uduzuruq. Təəssüf ki, Gürcüstan da bu boşluqdan istifadə edərək vəziyyəti ələ aldı. Azərbaycan Gürcüstandan güclü şərt təklif edə bilmir. Çünki Gürcüstan Avropaya artıq tam qapılarını açıb, bizdə on minə satılan maşını gürcülər üç minə satır. Bizim işimiz əvvəldən səhv qurulub. İnənmirəm ki, bu sektorda Gürcüstandan üstün ola bilək. Şərabçılıqla bağlı da eyni vəziyyətdir. Azərbaycan şərabını normal qablaşdırma bilmirlər ki, dünyaya təqdim edə bilək. Bizim ən yaxşı şərabımız Ağdam çaxını olub, heç onu dünyaya tanıda bilməmişik. Azərbaycan şərabını ermənilər erməni brendi altında yaxşı təbliğ etdilər, qazandırlar. İşin keyfiyyətinə yox, kəmiyyətinə daha çox üstünlük veririk. Vaxtilə Gürcüstanın oynadığı rol Azərbaycan oynaya bilərdi. Kimlərsə bundan istifadə etdi. Burada söhbət köhnə avtomobillərdən gedir, təzə avtomobillər orada daha bahadır".

Üzümçülük və Şərabçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun ümumi işlər üzrə direktor müavini, texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Teymur Musayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı: "Azərbaycanda istehsal olunan şərabların keyfiyyəti heç də Gürcüstandan aşağı deyil. Bizdə yalnız təbliğat kifayət qədər deyil. Gürcüstan az qala özünü dünyaya şərabçılığın mərkəzi kimi təqdim edib, baxmayaraq ki, şərabları həddən artıq keyfiyyətsizdir. Hətta bizim iqlim şəraitində üzüm tam yetişir. Kifayət qədər güncəş şüası alır, yağının miqdarı normal şəkildə aparılır. İstər dəmiyə, istərsə də suvarma şəraitində olsun. Amma Gürcüstanda üzüm natamam şəraitdə yetişir, iqlim şəraitinə uyğun olaraq. Bununla belə, çox güclü təbliğat aparırlar. Bizim orqanik şərablarımız var ki, heç bir inqrediyentdən istifadə edilmir, hətta üzümün becərilməsində belə. O səbəbdən də bizdə ilk olaraq araşdırmalar aparılmalı və təbliğ edilməlidir. İkincisi, şərabı vurulan kükürddən az miqdarda istifadə olunur. Bəzi mütəxəssislər şərabı butulkada çox qalsın, xarab olmasın deyərək ondan çox istifadə edir. Bu yanlışdır. Şərab nə qədər keyfiyyətli olsa da, çox vurulanda butulka açılan kimi birinci kükürdün iyi gəlir. Artıq bu-

İcbari avtosığorta üzrə vahid qiymətləndirmə sistemi yaradılacaq

Azərbaycanda avtomobillərin icbari sığortası (ANVSMMİS) üzrə vahid qiymətləndirmə sisteminin yaradılması üzərində aktiv fəzada işlər davam etdirilir.

Bunu APA-ya məsələsində Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyasının icraçı direktoru Elmar Mirsalayev deyib. O qeyd edib ki, mərkəzləşdirilmiş qiymətləndirmə sistemi Rusiya və Türkiyənin təcrübəsində artıq mövcuddur: "Ötən il bu ölkələrə səfərlərimiz olub. Bu il də bu ölkələrin uğurlu təcrübələrini öyrənməkdə, sığorta sektorunun inkişafı üçün tətbiq etməkdə davam edəcəyik".

Elmar Mirsalayev əlavə edib ki, vahid qiymətləndirmə sistemi üçün bir neçə üsul və metodlar mövcuddur: "Azərbaycan bazarına, ölkə reallığına ən uyğun olan üsulları tətbiq etmək istəyirik. Ehtiyat hissələrinin qiymətləndirilməsinə yanaşma bir üsuldur. Azərbaycanda həm yeni, həm ikinci əl ehtiyat hissələri istifadə olunur. Əksər ölkələrdə isə ikinci əl ehtiyat hissələri olmadığı üçün nəzərə alınmır. Ona görə də çalışırıq ki, bunların hamısını bir əldə cəmləyək və vahid qiymətləndirmə sistemi maksimum şəkildə faydalı olsun".

İcraçı direktor bildirib ki, nəzərdə tutulan sistem süni intellekt tətbiq edilməklə həm işçilik xərclərinin elektron qaydada, həm də ehtiyat hissələrinin qiymətinin elektron qaydada hesablınmasını özündə ehtiva edir. Ehtiyat hissəsi qiyməti ilə yanaşı onun istehsal olunduğu ölkə, yeni və ya ikinci əl olması kimi amillər nəzərə alınmalıdır. Vahid qiymətləndirmə sistemi bu baxımdan əl platforma olmalıdır ki, maksimum şəkildə özündə düzgün məlumatları toplansın.

O əlavə edib ki, vahid qiymətləndirmə sisteminin bu il ərzində tətbiq edilməsi planlaşdırılır: "Bu, tək bizim səyimizdən asılı deyil. Qeyd etdiyim kimi, bunun üçün xarici təcrübədən yararlanırıq. Burada digər ölkələrin sığorta birlikləri ilə əməkdaşlıq, məlumat mübadiləsi üçün vaxt tələb olunur, yeni bu, uzunmüddətli bir prosesdir. Bizim istəyimizə gəldikdə isə bu il ərzində işlərin yekunlaşdırılmasını istəyirik".

rada keyfiyyət arxa planda qalır. O şərab havalandırılmalıdır ki, qazı uçuşsun, öz ətrini bərpa etsin ki, dad hiss oluna bilsin. Marketdən alanlar sırayı insanlardır, istər-istəməz ona fikir verirlər. Deyirlər, bundan pis iy gəlir, xoşuma gəlmədi. Buna diqqət etmək lazımdır.

Xaricə satışı artırmaq üçün yerli sortlardan şərablar düzəldilməlidir. Bu yaxınlarda Koreyadan qonaqlar gəlmişdi, Azərbaycan şərabını idxal etmək istədiklərini bildirdilər, "Meysəri" şərabını çox bəyəndilər, biz də onlara Azərbaycanda investisiya yatırmağı təklif etdik, qəbul etdilər. Bu kimi təbliğatlar daha da çox olmalıdır".

İqtisadçı-ekspert Pərviz Heydərov isə mediaya deyib ki, Gürcüstan məxsus şərab məhsullarının ölkəmizə idxalı heç də Azərbaycan məhsullarının rəqabətqabiliyyətli olmadığı demək deyil: "Şərabçılıq Azərbaycanda qədim tarixi ənənələri olan bir

sahədir. Bu sahənin inkişafına hazırda dövlət böyük dəstək göstərir. Üzümçülük sahəsinin inkişafı ilə bağlı qəbul edilən ayrıca dövlət proqramı var. Sözügedən sahəyə investisiya qoyuluşunun həcmi artırmaq, bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyətini daha da genişləndirmək üçün şərait yaradılmalıdır. Müvafiq mexanizm əsasında həyata keçirilən tədbirlər planı bu sahənin inkişafına daha da təkan verəcək. Təəssüf ki, bu sahədə bəzi neqativ hallar da mövcuddur. Bu da istehsal olunan məhsulların ucotu ilə bağlıdır. Dövlət başçısı da bu məsələləri ayrı-ayrı müşavirələrdə bir neçə dəfə qeyd edib. Şərabçılıq əslində ən gəlirli sahələrdən biridir. Ölkəyə xarici valyutanın cəlbı baxımından şərabçılıq əvəzsiz rol oynayır. Əgər bu sahənin inkişafı istiqamətində görülən işlər sürətlənərsə, daha böyük nailiyyətlərə imza atə bilərik".

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"**

Ermenistan Qarabağı işğalda saxladığı 30 ildə və ərazilərimizi tərk etdikləri dövəmdə bu bölgəni başdan-baş minalayıb. 2020-ci ildən indiyədək işğaldan azad edilmiş zonada 300-dən çox Azərbaycan vətəndaşı, 10-dan çox Rusiya sülhməramlı kontingentinin hərbiçiləri minaya düşüb.

Ermənistan mina terroruna görə məsuliyyət daşıyır və buna görə cəzalandırılmalıdır. Ən azı ona görə ki, müharibədən sonra verdikləri mina xəritələrinin saxta olduğunu artıq özləri də etiraf edir.

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Ermənistanda başqa mina xəritələrinin olduğunu etiraf edib!

Ermənistan XİN rəhbəri minalarla bağlı yeni məlumatların Azərbaycana ötürülməyini istisna etməyib.

Eyni zamanda Ararat Mirzoyan qeyd edib ki, İrəvan iki dəfə mina sahələrinin xəritələrini Azərbaycan tərəfinə ötürüb.

Belə çıxır ki, Paşinyan dünyanı aldadıb və indiyədək gerçək mina xəritələrini gizlədiblər. Bunun məsuliyyəti varmı? Faktiki, mina terrorunun davam etməsi üçün xəritələri gizlətməyin beynəlxalq hüquqa görə cəza mexanizmi varmı? Azərbaycan buna görə beynəlxalq məhkəmələrə müraciət etməlidirmi?

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev hər kəsin kimliyinin hər kəsə məlum olduğunu qeyd etdi: "Ermənilərin bizə qarşı ünvanladığı absurd iddia və ittihamların əsas səbəblərindən biri də məhz budur: öz törətdiyi cinayətlərdən yayınmaq, mövzunu dəyişmək və qabaqdangəlməşlik etmək.

Hərgah, hər kəsə məlumdur ki, kim kimdir. Eyni zamanda bütün faktlar da onu göstərir, ona dəlalət edir ki, əsl fitnəkar, riyakar ermənidir. O erməni ki, illər boyunca ağılasığmaz müharibə cinayətlərini törədib, bütün rəzaletlərə imza atıb, hər alçaqlığı edib. Və indi də hələ arsız-arsız xarici işlər nazirinin dili ilə mina xəritələrinin düzgün verilməməsindən danışır. Sanki böyük qəhrəmanlıq ediblər. Sanki fəxr edilsə, qürur duyulması bir şeymiş. Paşinyan öz aləmində manevr edir. Amma əslində bunun adı manevr deyil, qeyri-ciddilikdir. Eyni zamanda növbəti cinayətin etirafıdır, düşmənciliyi də kişi kimi edə bilməməyin göstəricisidir.

Sadəcə, mənim üçün çox maraqlıdır ki, ayrı vaxt demokratiyadan, insan haqlarından danışan Avropa təsisatları niyə görəsən məlum açıqlamaya münasibət bildirmir? Niyə bu qə-

dər vacib mövzunun (hadisənin) üzərindən sakitcə keçirlər? Niyə demirlər ki, ay Mirzoyan, bu şəkildə sərəsləmək olmaz?

Əlbəttə ki, deməyəcəklər. Çünki onlar hadisələr üzərindən deyil, tapşırıqlar üzərindən işləyirlər. Tezis gəlsə, dərhal aktivləşəcəklər. Gəlməsə, heç nə olmayacaq.

Bir daha təkrar etmək istəyirəm: Mina mövzusu barədə erməni tərəfin verdiyi açıqlama birbaşa rəzalet və cinayətdir. Bununla bağlı beynəlxalq məhkəmələrə müraciət etmək hüququmuzu isə heç şübhəsiz özümüzə saxlayırıq. Ermənistan onsuz da enində-sonunda törətdiyi bütün cinayətlərə görə cavab verəcək. İnanın, bu hadisə, bu proses mütləq baş verəcək. Hər kəs əmin olsun".

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov burada təkcə məsuliyyəti Ermənistanın daşımadiğını bildirdi:

"Bu, Ermənistanın mina xəritələri ilə bağlı yalanlarının ifşa olunduğu ilk hal deyil. Xatırlayırınsızsa, İkinci Qarabağ savaşıdan sonra rəsmi İrəvan uzun müddət ərzində onlarda, ümumiyyətlə, hər hansı mina xəritəsinin olmadığını bildirdi və yalnız davamlı təzyiqlərdən sonra həmin xəritələri vermək məcburiyyətində qaldı. Azərbaycan isə o zaman təqdim olunan mina xəritələri müqabilində erməni əsirləri Ermənistanla təhvil verdi. Sonradan məlum oldu ki, Ermənistanın təqdim etdiyi mina xəritələrinin dəqiqlik göstəricisi 25 faizdən də aşağıdır. Və Azərbaycan olaraq biz bu faktı indiyə qədər ən yüksək tribunaldan dəfələrlə bəyan etməyimizə baxmayaraq, Ermənistan yenə də onlardan başqa hər hansı xəritə olmadığını deyirdi. İndi isə Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan, faktiki olaraq, Ermənistanın mina xəritələri ilə bağlı növbəti yalanını ifşa edərək onlarda başqa mina xəritələri olduğunu da etiraf edib. Yəni başqa sözlə desək, Mirzoyan bu bəyanatı ilə Ermənistanın xəritələri gizlətməklə faktiki olaraq mina terrorunu davam etdirməkdə ısrarlı olduğunu nümayiş etdirmiş oldu. Ümumiyyətlə isə ermənilər tərəfindən ərazilərimizdən 1.5 milyondan çox mina basdırıldığı

Paşinyan dünyanı aldadıb: gerçək mina xəritələrini gizlətdiklərini etiraf etdilər - cəza mexanizmi...

"Dünyada beynəlxalq hüquq və münasibətlər iflic olub"

faktlarla təsdiq olunub. Azərbaycan dünyada mina ilə ən çox çirkləndirilmiş ölkələr arasındadır. Ermənistanın keçmiş təmas xəttinin arxasında yerləşən yollarla yanaşı, qəbiristanlıqlara, mülki təyinatlı digər obyektlərə də tələ xarakterli minalar yerləşdirdiyi hər kəsə məlum olan faktıdır. Ermənistan mina xəritələrini təqdim etməməklə "Müharibə qurbanlarının müdafiəsi haqqında" 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə konvensiyalarını, BMT-nin 1999-cu ildə qəbul etdiyi "Piyadalarla qarşı minaların təbii, ehtiyatının toplanması, istehsalı və verilməsi haqqında" Konvensiyanın müddəalarını kobud şəkildə pozmaqda davam edir. Bu beynəlxalq sənədlərə görə, münafişə tərəfləri müharibə başa çatdıqdan sonra minalardan təmizlənəcək sahələrin xəritələrinin təhvil verilməsi ilə bağlı, eləcə də piyadalarla qarşı minalardan istifadə etməyəcəkləri barədə öhdəlik götürürlər. Odur ki, Azərbaycanın beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini pozmaqda davam edən Ermənistanla bağlı beynəlxalq məhkəmələrə müraciət etmək hüququ var və bu hüquqdan da istifadə olunmalıdır.

Onu da qeyd edim ki, bu cinayətlərə görə məsuliyyət təkcə Ermənistanın üzərinə düşməməlidir. Eyni məsuliyyət həm də bütün bu baş verənlərə göz yuman, xəritələrin verilməməsinə görə Ermənistanla təzyiq göstər-

məyən ayrı-ayrı dövlətlərin, beynəlxalq qurumların üzərinə düşür".

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd isə Azərbaycanın öz gücünə bu minalardan ərazilərimizi təmizləmək məcburiyyətində qaldığını vurğuladı:

"Ermənistan ayrı-ayrı vaxtlarda mina xəritələrinin olmasını etiraf edib. Müharibədən dərhal sonra Ermənistan bunu danırdı, hətta işğal faktını da boynundan atırdı. Ancaq sonradan etiraf etməyə başladı. Ermənistanın xarici işlər naziri etiraf edib ki, onlarda mina xəritələri var. Onu da etiraf edib ki, iki dəfə mina xəritələri Azərbaycan tərəfinə ötürülüb. Məsələn, ondadır ki, Azərbaycan tərəfinə ötürülən xəritələrin biri tamamilə boş çıxmışdı. Xəritə üzrə axtarış aparılan zaman mina çıxmamışdı. Bəzində isə qismən minaya rast gəlinmişdi. Yəni Ermənistan Azərbaycanı mina xəritələri ilə bağlı iki dəfə aldadıb. İlk başda erməni tərəfi bu xəritələri Azərbaycana təzyiq vasitəsi kimi istifadə edirdi. Azərbaycan tərəfi ərazilərin minalardan təmizlənməsi prosesinə ciddi maliyyə və insan resursu ayırdığını, bundan əlavə, psixoloji təzyiqin keçərsiz olduğunu anladıqdan sonra dirənişin mənasız olduğunu anladı. Hesab edirəm ki, erməni tərəfinə mina xəritələri ilə basqı etmək gereksizdir. Yəni erməni tərəfinə bunu şərt kimi irəli sürdükcə, onlar əllərində kozur olduğunu düşünür və bunu əllə-

çixarmaq mümkün də deyil. Xüsusilə birinci müharibə zamanı pərakəndəlik, xəritələrlə işlənməyən minalar basdırılıb. Ona görə də Azərbaycan tərəfi məcburdur ki, bütün əraziləri öz gücünə təmizləsin. Ermənistan tərəfinin bununla bağlı məsuliyyətə cəlb ediləcəyini düşünürəm. İşğal faktı, kütləvi ölümlər, etnik təmizləməyə görə məsuliyyətə cəlb edilməyən Ermənistanın hansısa beynəlxalq qurum, hüquq tərəfindən məsuliyyətə cəlb ediləcəyi inandırıcı deyil. Nəzərə almaq lazımdır ki, dünyada beynəlxalq hüquq və münasibətlər iflic olub. Ona görə də indiki məqamda nəyəse ümid etmirəm".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

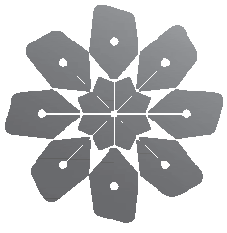

Xankəndi şəhərində ilk mobil operator mağazası fəaliyyətə başladı

Azad edilmiş ərazilərin dirçəlişinə dəstək verməyə davam edən "Bakcell" Xankəndi şəhərində rəsmi diler mağazasını təqdim edən ilk mobil operator oldu. 24 yanvar tarixindən etibarən Qarabağ universiteti ilə üzbuüz ünvanda yerləşən "Bakcell" mağazası müştərilərə yüksək sürətli və innovativ rabitə xidmətlərini təqdim edir.

Xankəndi şəhərində yeni mağazanın fəaliyyətə başlamasının şirkət üçün çox önəmli nailiyyət olduğunu vurğulayan "Bakcell" şirkətinin Baş icraçı direktoru Klaus Müller bildirib: "Əsas məqsədimiz Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrini qısa müddət ərzində ölkənin ən sürətli şəbəkəsinə qoşmaqla "Bakcell" şirkətinin innovativ məhsullarını bütün abunəçilərə təqdim etməkdir."

Qeyd edək ki, "Bakcell" şirkəti işğaldan azad olunmuş ərazilərdə şəbəkəsinin genişləndirilməsinə 23 milyon manat həcmində investisiya yatırır. Xankəndi, Xocavənd, Xocalı, Ağdərə, Əsgəran kimi yaşayış məntəqələrinin mobil şəbəkə ilə əhatə edilməsini qısa zamanda təmin edib. Həmçinin Şuşa, Zəngilan, Cəbrayıl, Qubadlı, Kəlbəcər, Laçın rayonlarının əhalinin məskunlaşdığı və infrastruktur işlərinin aparıldığı ərazilərdə "Bakcell" şəbəkəsi abunəçilərə təqdim edilib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Ötən il "Uşaq qaynar xətti"nə 4453 müraciət daxil olub. Zənglər əsasən 10-18 yaş arası olanlardan gəlir. Bunu Ümidli Gələcək Sosial Təşəbbüslər İctimai Birliyinin icraçı direktoru Kəmalə Aşumova deyib. O bildirib ki, müraciətlərin çoxu - 1125 zəng zorakılıq faktı ilə bağlı olub. Onun sözlərinə görə, ölkədə uşaqların problemləri daha çox valideyn sevgisinin göstərilməməsi, həmçinin təhsil aldığı müəssisə ilə valideyn arasında düzgün əməkdaşlığın qurulmamasından qaynaqlanır.

Fəaliyyətə başladığı 2010-cu ildən bəri 72000-dən çox müraciətin daxil olduğu "Uşaq qaynar xətti"nin yaradıcısı deyib ki, günahkar uşaq yoxdur. Əsasən böyüklərin təzyiq-lərindən təsirlənib müxtəlif problemlərlə üz-üzə qalan uşaqlar var.

Azərbaycanda uşaqlara qarşı məişət zorakılığı ilə bağlı qanunvericilik bazası mövcuddur. Məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı 2010-cu ildə qanun qəbul edilib və qanunun icrasına dair mexanizmlərlə bağlı Nazirlər Kabinetinin 4 qaydası təsdiq olunub. Azərbaycanda məişət zorakılığı qurbanlarına mühafizə orderinin verilməsi məsələsi üzrə qanunvericilikdə müddəalar var. Yerli icra hakimiyyəti orqanlarına səlahiyyətlər verilib ki, ailə daxilində baş verən hadisədə cinayət əməli olmadıqda, yəni inzibati xəta olduqda bu cür şikayətləri araşdır-sınlar.

Bundan başqa, 2015-ci ildə komitə valideyn məsuliyyətinin artırılması ilə bağlı inzibati xətlər və cinayət məəcəllələrinə dəyişikliklə bağlı təklif də verib. Yerli icra hakimiyyəti orqanlarında gender zorakılığı və uşaqlara qarşı zorakılıq üzrə monitorinq qrupları da yaradılıb və bu qruplar zorakılıq halları ilə bağlı təhlillər aparır, uşaqların müdafiəsi üçün yardım göstərilməsinə çalışırlar.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin uşaq zorakılığının qarşısının alınması istiqamətində hazırladığı təkliflər əsasında qanunvericilik bir qədər sərtləşdirilib. Bu tip cinayətlərin 14 yaşına çatmayanlara qarşı törədilməsinə və habelə əməlin yetkinlik yaşına çatmayanı tərbiyə etmək və ya ona nəzarət etmək vəzifəsi daşıyan şəxslər tərəfindən törədilməsinə görə

Cinayət Məcəlləsinin 152-ci (on altı yaşına çatmayan şəxslə cinsi əlaqədə olma və ya seksual xarakterli digər hərəkətlər etmə) və 153-cü (əxlaqsız hərəkətlər) maddələrində daha ağır cəza müəyyən edilib.

Qanunvericiliyə əsasən, 16 yaşına çatmayan şəxslə cinsi əlaqədə olmağa görə (zor tətbiq etmədən) üç ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur. Qanunvericiliyə edilən dəyişikliyə əsasən, uşaq 14 yaşadək olduqda bu müddət üç ildən altı ilədək müəyyən edilib.

Ölkədə zorakılığa məruz qalan uşaqları kimlər qoruyur?

Azərbaycanda zorakılığa məruz qalan, dəstəyə ehtiyacı olan yeniyetmələr üçün "Azərbaycan Uşaq Qaynar Xətti" (116111) fəaliyyət göstərir. "Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyi, "Ümid yeri" Uşaq Sığınacağı da uşaqların üz tuta biləcəyi Qeyri-Hökumət Təşkilatlarındandır. Sosial Xidmətlər Agentliyinin kimsəsiz və sosial təhlükəli vəziyyətdə olan yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün sosial reabilitasiya şöbəsi, icra hakimiyyətlərinin nəzdində yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar var.

Bəzi rayonlarda Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzləri fəaliyyət göstərir.

Psixoloqlar araşdırıb ki, uşaqlara qarşı edilən zorakılığın aşağıdakı növləri var:

- Fiziki zorakılıq: Fiziki güc və ya müəyyən üsullardan istifadə edərək, uşaqlara qarşı qəsdən vurulan zədələrdir. Fiziki zorakılıq zamanı uşaqlara məcburi

Uşaq və gənclər

ÜSAVAT
N 14 (8387) 25 yanvar 2024

Azərbaycanda uşaqlar daha çox valideyn təzyiqinə məruz qalır

Valideynlər aqressivləşir, uşaqlar çarəsiz qalıb "Qaynar xətt"ə baş vurur

dərman preparatlarının və bəzi kimyəvi maddələrin qəbul etdirilməsi, uşaqların bədənələrinin müəyyən hissələrini yandırma və s. kimi hallarına rast gəlinir. Aparılan araşdırmalar nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, yanq xəsarəti alan uşaqların 10 % ailə daxili zorakılığa məruz qalmışdır.

- Emosional zorakılıq: Uşaqların əsasən ailələri tərəfindən daim tənqid olunması, onlara qarşı alçaqdıcı münasibət göstərilməsi, uşağın bütün hərəkətlərinə nəzarət, başqa insanlarla olan münasibətinə müdaxilə edilməsi şəklində özünü göstərir. Emosional zorakılığa məruz qalmış uşaqlarda tez-tez evdən qaçmalar, gərgin olmaq, başqaları ilə münasibətdə aqressivlik özünü göstərir.

- Cinsi zorakılıq: Uşağın razılığı olmadan, onların yetkin şəxslər tərəfindən cinsi hərəkətlərə cəlb edilməsidir. Bu zaman uşaqlardan ətrafdakılara qarşı düşmənçilik hissi yaranır, ətrafdakı insanlarla çox münasibət qurmaq istəmirlər.

- Uşaqlara etinasız münasibət: Uşaqların əsasən valideynləri tərəfindən sağlamlıqlarına, onların qidalanma rejimlərinə, təhsil məsələlərinə laqeyd münasibət şəklində özünü göstərir. Qəza nəticəsində zədə

almış, hər hansı xəstəlik nəticəsində qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara qarşı etinasızlığın göstərilməsini, buna nümunə kimi qeyd etmək olar.

Fiziki və cinsi istismar əsasən tək valideyn olan ailələrdə, boşanmış və yaxud valideynləri başqa ailə həyatı quran uşaqların həyatlarında, emosional istismar isə əsasən valideyn qayğısı çox görməyən uşaqlarda olur. Uşaqlara qarşı pis münasibətin formalaşmasında sosial faktorlar içərisində ailə daha mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Aparılan araşdırmalar nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, 95 % uşaqlara qarşı zorakılıq halları ailələri tərəfindən törədilir. Bəzən valideynlərin özlərinin uşaq yaşlarında bu cür davranışa məruz qalması onların gələcək həyatlarında öz övladlarına qarşı bu cür şiddəti əks etdirən davranış formalaşdırır. Valideynlərin alkoqol və narkotik maddə istifadə etməsi, onlarda psixiatrik xəstəliklərin olması, bəzən uşaqlarına qarşı emosional və fiziki zorakılıq göstərməsinə gətirib çıxara bilər.

Avropa regionunda uşaq və yeniyetmələr arasında intihar hallarının sayına görə Rusiya liderlik edir.

zaxistan qərarlaşıb.

ÜST-ün məlumatına görə, hər il Avropa regionunda 55 milyon uşaq zorakılıq hallarının qurbanı olur ki, bu da onların psixikası və fiziki sağlamlığına ciddi təsir edir.

Statistikaya əsasən, Avropada 18 yaşdan aşağı 190 milyon uşaq və yeniyetmə yaşayır. Onlardan 44 milyon fiziki zorakılığa, 19 milyon seksual zorakılığa məruz qalıb, 55 milyon isə psixoloji zədələr alıb. Belə halların 90-i isə qeydə alınmır.

ÜST qeyd edib ki, 2020-ci ilə qədər uşaqların ölümü və onlara qarşı zorakılıq hallarını 20%-ə qədər azaltmağa hazırlaşır.

Ondan sonra siyahıda Latviya, Belçika, Finlandiya, Moldova, Ukrayna və Qa-

Xırdabuynuzlu heyvanların sayı 700 min başa yaxın azalıb

2024-cü il yanvar ayının 1-nə Azərbaycanda iribuynuzlu heyvanların sayı 2 milyon 502.4 min baş, xırdabuynuzlu heyvanların sayı isə 7 milyon 81,6 min baş təşkil edib.

"APA-Economics"-in Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, 2023-cü ilin yanvar ayının 1-i ilə müqayisədə iribuynuzlu heyvanların sayı 4.4% və ya 115 min 635 baş, xırdabuynuzlu heyvanların sayı isə 8.6% və ya 670 min baş azalıb.

Qeyd edək ki, iribuynuzlu heyvanların sayı ən çox Sabirabad (124 592 baş), Bərdə (103 710 baş) və Cəlilabad (90 986 baş), xırdabuynuzlu heyvanların sayı isə ən çox Beyləqan (296 086 baş), Şəmkir (262 212 baş), İmişli (255 726 baş) rayonlarındadır.

Nəzərə alaq ki, ötən ilin 11 ayında ölkəyə diri qoyun və keçi idxalı əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 78% artaraq 314 583 baş təşkil edib.

Hesabat dövründə Azərbaycanda diri çəkiddə ət istehsalı əvvəlki illə müqayisədə 3.1% artaraq 647 min 729 tona bərabər olub

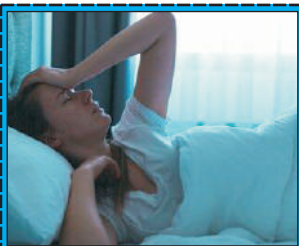
Xatırladaq ki, ötən il iribuynuzlu və xırdabuynuzlu heyvanların sayı azalaraq son 10 ilin ən aşağı həddinə düşüb.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 14 (8387) 25 yanvar 2024

Gecə yarısı qəfil oyanmaların əsas səbəbləri nədir?

Somnoloq, yüksək kateqoriyalı funksional diaqnostika həkimləri Tatiana Surnenkova gecə yarısı yuxusuzluğun və qəfil oyanmaların əsas səbəblərini açıqlayıb. Bu barədə "Life" yazır. Onun sözlərinə görə, stress və əsəb gərginliyi kifayət qədər güclü olarsa, insanda kabus görmə, ürək döyüntülərinin artması və qəfil oyanmalara səbəb ola bilər. "Bundan əlavə, gecə panik atakları adlanan və onları yuxudan oyandıran insanlar var", - o deyib. Mütəxəssis qeyd edib ki, həddindən artıq yemək və spirt də yuxusuzluğa səbəb ola bilər. "Axsam yeməyin qaçırmamağın nəticəsi gecə turşusu reflüdür, bunun nəticəsində mədə turşusu boşqazı axır və ürək yanmasına səbəb olur. Alkoqollu içkilər də yuxunu pozur və onun keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir".

Cinayətkarların zəkasına nüfuz edən program

Avstraliyanın Edit Kouen Universitetinin psixoloqları cinayətkarların düşüncə tərzini və reaksiyalarını daha yaxşı başa düşmək üçün virtual realıq (VR) programından istifadə ediblər. Tədqiqat "Scientific Reports" (SciRep) elmi jurnalında dərc olunub.

Məhkəmə psixologiyası layihəsi çərçivəsində 101 iştirakçı iki oxşar virtual ssenariyə oğurluq cinayətkarı rolunu oynayıb. Bundan sonra cinayətkar rolunu oynayan şəxslər VR mühitində saxta sorğu-sualdan keçməli olublar. "Tədqiqatımızda iştirakçıların virtual realıqda cinayətkar rolunu yaşaya bildiyini aşkar etdik. Reçimsal mühit onlara saxta cinayət törətmək üçün motivasiya verdi, həmçinin onları VR sorğusu zamanı müstəntiqə aldatmağa cəhd etməyə təşviq etdi", - elmi işin müəllifi, doktor Şeyn Rocers bildirib.

Ekspertin fikrincə, VR texnologiyası hüquq-mühafizə sahəsində bir çox məqsədlə tətbiq edilə bilər. Məsələn, polis məmurları və ya müstəntiqlər bu yolla hadisənin baş verdiyi şəraiti və cinayətkarların real vəziyyətdə necə hərəkət etdiyini daha yaxşı başa düşmək üçün müxtəlif cinayətlərin ssenarilərini yenidən yarada və həyata keçirə bilərlər.

140 min dollarlıq hədiyyə üzüyü kanalizasiyaya saldı

Gələcək gəlini üçün üzük almaq cəhdi çinli kişinin başına bəla olub. Belə ki, bəyin atası 140 min dollar dəyərində (238 min manat) nefrit qaşlı üzüyü əlində saxlaya bilməyib və pəncərədən yerə salıb. Nəticədə qiymətli üzük doqquzuncu mərtəbədə birbaşa kanalizasiyaya düşüb.

Kartofdan necə zəhərlənə bilərik?

Kartofun tərkibində zəhərli solaninin 80%-ə qədər qabığıda və ona bitişik pulpada yerləşir;

1. Kartof kök yumruları işığa məruz qaldıqda təbii olaraq yaşllaşa bilər. Tanınmış xlorofil yalnız yarpaqları və gövdələri deyil, kök yumrularını da rəngləndirir. Kök yumrularının yaşllaşması bitki tərəfindən zəhər istehsalını göstərir - solanin. Kök yumru acı olur, bu da onu həşəratlar və ot yeyənlər tərəfindən yeməkdən qoruyur.

2. Kartofda solanin də daxil olmaqla qlikoalkaloidlərin yüksək tərkibinə səbəb

olan gec zərərverici kimi xəstəliklər var.

3. Məhsul yığılı və ya daşınması zamanı kök yumruları o qədər zədələne bilər ki, onlar əhəmiyyətli miqdarda qlikoalkaloidlər istehsal etməyə başlayırlar. Hər hansı bir zərərin kartofun solanin istehsalı ilə özünü müdafiə etməsini stimullaşdırdığını qəbul etmək olar.

4. Kartof yetişdirərkən azotlu gübrələrin həddindən artıq normalarının da qlikoalkaloidlərin, o cümlədən solanin istehsalına kömək etdiyini sübut edən tədqiqatlar var.

Kişinin sözlərinə görə, o, nefritin təbii işıqda necə "oynağını" görmək istəyirmiş.

Quanqdonq sakini çarəni komanda yaratmaqda və qiymətli zinət əşyasının axtarışına başlamaqda görüb. O, işçilərin hər biri üçün gündəlik xidmətləri müqabilində təxminən 70 dollar verib. Nəhayət, dörd gün çəkən axtarışdan sonra üzük tapılaraq sahibinə qaytarılıb.

Tapıntı atəşfəşanlıqla qeyd olunub.

İngiltərədə milyonlarla insanın qaz və işığı kəsiblər

İngiltərənin "Citizens Advice" xeyriyyə təşkilatı xəbərdarlıq edib ki, bu qış 2 milyondan çox insan bələdlərini ödəmə bilmədiyi üçün qaz və işıqdan məhrum ola bilər. Təşkilatın məlumatına görə, ötən il 800 min insan hesabı ödəmə bilmədiyi üçün bir gündən çox istilik və işıqsız qalıb. Bu il vəziyyət daha da pisləşə bilər.

Qeyd olunur ki, İngiltərədə 5,3 milyon evin enerji resursları üzrə borcu var. Bu, onları əvvəlcədən ödənişli sayğaclar quraşdırmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qoyur, çoxları isə bu sayğaclarla vəsait yatıra bilmir. Təşkilatın fikrincə, enerji haqlarının ödənilməsi üçün mövcud dəstək kifayət deyil. Artan enerji borcunu həll etmək üçün plan lazımdır. Təşkilat aprel ayına qədər orta elektrik enerjisi haqqının 20 funt sterlinq düşəcəyini gözləyir, lakin yenə də bu vəziyyəti yaxşılaşdırmayacaq.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu, ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanez məhlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorgunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu su ilə vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinin qəhvə xıltı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumuşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırıqar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-i töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dirnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküüb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir neçə dəfə etmək lazımdır.

Qəhvənin uşaq orqanizminə təhlükəsi

12 yaşdan kiçik uşaqlar kofein qəbul etməməlidir. 12 yaşdan 18 yaşa qədər olan uşaqlar gündə 100 mq-a qədər kofein istehlak edə bilər. Bu barədə Amerika Pediatriya Akademiyasının araşdırmasında qeyd olunur. Kofein qəhvənin, enerji içkilərinin, sodanın tərkibində var. Valideynlər əminliklə deyir ki, südlü qəhvə uşaq üçün təhlükəsizdir. Əslində isə qəhvə uşaq üçün minimal miqdarda zərərli deyil. Uşaqların bədəni daha kiçikdir, pisixikası yenidən formalaşır. Qəhvə uşaq psixikasını məhv edir və beyin inkişafına mane olur.

Araşdırmalar göstərir ki, tez-tez kofein qəbulu uşaqlarda stress, narahatlıq və depressiya hallarını artırır. Qəhvə içmək tez bir zamanda qırılması çətin olan vərdişə çevrilir. Asılılığı aradan qaldırmaq üçün uşaq yorğunluq, qeyri-sabit əhval-ruhiyyə, konsentrasiyada çətinlik və baş ağrıları ilə mübarizə aparmalıdır.

Qeyd edək ki, ürək xəstəlikləri, qıcolmalar və miriozlu uşaqlar 22 yaşına qədər kofein qəbul etməməlidir.

Alsheymərdən qorunmaq üçün qəhvəni belə içməlisiz

Qəhvə həqiqətən də Alsheymər və Parkinson kimi neyrodegenerativ xəstəliklərin riskini azaldır. Bu kofeinin, qəhvə dənələrinin iltihab əleyhinə, onkologiya əleyhinə, antioksidant, hepatoprotektor təsiri ilə bağlıdır. Qəhvədə 100-dən artıq birləşmə var, hələ onların yarısını elm açmış deyil. Qəhvənin mərkəzi sinir sistemində müsbət təsiri sübut olunub. Qəhvə tək-cə içildiyi anda gülməli və sevincləndirici təsiri də var. İtaliyalı nevroloqlar qəhvədə olan bioloji aktiv maddələrin motorika və əsmə ilə mübarizə apardığını sübut edib.

Qəhvə müalicəvi təsiri ilə Parkinsonu 28%, Alsheyməri 69% azaldır. Əsas şərt: qəhvə dənəli, təbii, təmiz olmalı, dəmlənməli və şəkərsiz içilməlidir. Sutkada cəmi 1-2 kiçik fincan qəhvə sizi bu xəstəliklərdən qoruya bilər. Qəhvə litrlərlə içmək üçün deyil. Qəhvəni səhər acqarına və qidasız qəbul etmək olmaz".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Məsavət" in kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500